

FÖRVALTNINGSHÖGSKOLAN

Sanning med modifikation?

Förekomsten av och förklaringar till resultatjusteringar i kommuner

Aleksander Koskel

Program:	Masterprogrammet i offentlig förvaltning, 120 hp
Kurs (kurskod):	Masteruppsats i offentlig förvaltning, 30 hp (FH2508)
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	VT 2025
Handledare:	Pierre Donatella
Examinator:	Gustaf Kastberg Weichselberger

Sammanfattning

Program:	Masterprogrammet i offentlig förvaltning, 120 hp
Kurs (kurskod):	Masteruppsats i offentlig förvaltning, 30 hp (FH2508)
Nivå:	Avancerad nivå
Titel (svensk):	Sanning med modifikation? Förekomsten av och förklaringar till resultatjusteringar i kommuner
Titel (engelsk):	Truth with Modifications? The Prevalence and Explanations of Earnings Management in Municipalities
Termin/år:	VT 2025
Handledare:	Pierre Donatella
Examinator:	Gustaf Kastberg Weichselberger
Nyckelord:	Finansiell hållbarhet, god ekonomisk hushållning, resultatjustering, earnings management, redovisning, kommun, public choice teori, onormala periodiseringar, discretionary accruals

Syfte: Studien syftar att undersöka huruvida resultatjustering förekommer bland svenska kommuner samt hur finansiell hållbarhet inom kommuner påverkar graden av resultatjustering. Med hjälp av offentliga data testas ett antal hypoteser relaterade till finansiell hållbarhet och deras påverkan på onormala periodiseringar som proxy för graden av resultatjustering.

Teori: Studien använder sig av public choice teorin som referensram och kompletteras av tidigare forskning. Public choice teorin bygger på klassiska ekonomiska teorier och är anpassad för den offentliga sektorn. Grundantaganden är bland annat att människan är en rationell individ där nyttomaximering och självintresse är centrala teman.

Metod: Studien antar en kvantitativ ansats och bygger på data från 289 av Sveriges kommuner för perioden 2000–2023. Statistikprogrammet Stata har använts för både bearbetning av data samt olika statistiska tester. För att undersöka de samband hypoteserna antar föreligga, genomförs ett antal tester. Test utav frekvensfördelningen av kommuners resultat, test av skillnader i medelvärden mellan grupper samt multivariata regressionsanalyser har genomförts.

Resultat: Studien finner att flera av de samband som upptäckts i andra länder inom tidigare forskning överensstämmer med den kommunala sektorn i Sverige. Kommuner tycks ägna sig åt resultatjustering för att redovisa små positiva resultat. En betydande skillnad gentemot tidigare forskning är att desto bättre rustad kommuners kortsiktiga betalningsförmåga är, desto högre grad av resultatjustering förekommer. Studien finner därutöver att de studerade sambanden delvis håller även på lång sikt.

Förord

Jag vill tacka mina föräldrar för deras stöd och visat tålamod under den tid uppsatsen har tagit i anspråk. De har även bidragit med goda synpunkter och lyssnat på flera tankegångar kring statistiska tester.

Jag vill även tacka min handledare Pierre Donatella, en källa av oändliga idéer och tålamod. Hans hjälp har varit ovärderlig vad gäller bland annat statistik och uppsatsens struktur.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	1
1.1. RESULTATJUSTERING	1
1.2. SVENSK KONTEXT	2
1.3. FINANSIELL HÅLLBARHET	4
1.4. PROBLEMATISERING	5
1.5. SYFTE	8
1.6. DISPOSITION	9
2. TEORI	9
2.1. PUBLIC CHOICE TEORI	9
2.2. TIDIGARE FORSKNING	11
2.2.1. <i>Resultatjustering</i>	11
2.2.2. <i>Finansiell hållbarhet</i>	13
2.3. HYPOTESER	15
3. METOD	17
3.1. DESIGN OCH DATA	18
3.2. VALIDITET OCH RELIABILITET	19
3.3. OPERATIONALISERING	19
3.3.1. <i>Beroende variabel</i>	19
3.3.2. <i>Oberoende variabler</i>	22
3.3.3. <i>Kontrollvariabler</i>	23
3.4. TESTER	24
3.4.1. <i>Z-test</i>	24
3.4.2. <i>Variansanalys</i>	26
3.4.3. <i>Multivariat regressionsanalys</i>	26
4. RESULTAT	29
4.1. DEL ETT	29
4.1.1. <i>Beskrivande statistik</i>	29
4.1.2. <i>Frekvensfördelning</i>	31
4.2. DEL TVÅ	32
4.2.1. <i>Beskrivande statistik</i>	32
4.2.2. <i>Bivariat analys</i>	36
4.2.3. <i>Multivariat analys</i>	40
5. SLUTSATSER	45
5.1. FORTSATT FORSKNING	48
6. REFERENSLISTA	50
7. BILAGA	57
7.1. BILAGA A	57
7.2. BILAGA B	57
7.3. BILAGA C	59
7.4. BILAGA D	60

1. Inledning

Under de senaste decennierna har stora förändringar skett inom den offentliga sektorn vad gäller de finansiella rapporterna. I allt större omfattning har länder övergått från redovisning enligt kassamässiga grunder till redovisning enligt bokföringsmässiga grunder (Cohen m.fl., 2019). När redovisning baseras på kassamässiga grunder påverkas resultaträkningen utav inflödet och utflödet av likvida medel till skillnad från bokföringsmässiga grunder där resultatet utgörs av intäkter och kostnader. Redovisning med utgång i bokföringsmässiga grunder syftar till att ge information om hur organisationen hanterar sina resurser, där resultaträkningen uppvisar differensen mellan resurser som tagits emot kontra förbrukats under en period (Donatella, 2016).

Trots tidig kritik huruvida redovisning på bokföringsmässiga grunder är passande för den offentliga sektorn, är det få som kan förneka att redovisningen bidrar med mer information än tidigare (Cohen & Malkogianni, 2021). Till vilken redovisningsperiod intäkter och kostnader kopplas, till vilket värde en tillgång respektive skuld skall redovisas är i mångt och mycket upp till den redovisningsansvarige och dess tolkning av gällande regelverk. Den kommunala sektorn i Sverige, i likhet med offentlig sektor i andra länder, har under de senaste årtiondena genomgått ett antal reformer vad gäller redovisning.

Användandet av redovisning på bokföringsmässiga grunder öppnar dock upp den offentliga sektorn för möjligheten att justera resultat efter behov (Pilcher och Van Der Zahn, 2010). Det tolkningsutrymme som den redovisningsansvarige åtnjuter kan leda till att redovisningen justeras för att stödja egenintressen bland såväl politiker som tjänstemän (Bisogno & Donatella, 2021). Internationellt faller justering av det finansiella resultatet under benämningen earnings management, fortsättningsvis används resultatjustering för att tala om praktiken att styra rapporterade resultat.

1.1. Resultatjustering

Beroende på vem som tillfrågas kommer resultatjustering att ha en annorlunda definition. En definition av resultatjustering inom forskningen är följande: resultatjustering avser de uppskattningar och bedömningar som görs vid framtagandet av finansiella rapporter i syfte att

antingen vilseleda intressenter om organisationens finansiella situation eller för att uppnå kriterier där de finansiella rapporterna är av betydelse (Healy & Wahlen, 1999; Ronen & Yaari, 2008). Resultatjustering kan inta flera olika skepnader. Det kan ske genom operationella val, såsom köp och försäljning av tillgångar men även via byte av redovisningsprinciper eller hantering av periodiseringar (Young, 1999). Den sistnämnda formen av resultatjustering är hänförlig till upprättandet av finansiella rapporter (Donatella, 2012) och är nära kopplad till de uppskattningar och bedömningar som ligger till grund för periodiseringar (Donatella, 2016; Serra Coelho, 2022). Lagen som reglerar redovisning inom den kommunala sektorn är utformad som en ramlag, vilket förser upprättare av finansiella rapporter med tolkningsutrymme kring bland annat regeltillämpning (Donatella, 2012).

Forskning kring resultatjustering, vilket är vanligt förekommande inom den privata sektorn, är ingen bristvara (Bisogno & Donatella, 2021; Cohen m.fl., 2019). Även om något mindre utforskat, växer forskningen om användandet av resultatjustering i offentlig sektor (Bisogno & Donatella, 2021). På senare tid har antalet publicerade studier inom området ökat vilket tyder på att det finns aspekter att undersöka vad gäller resultatjustering. En förhållandevis stor del av dessa studier undersöker den kommunala nivån av offentlig verksamhet i Asien och Europa (Bisogno & Donatella, 2021). Tidigare forskning har undersökt användningen av resultatjustering kopplat till bland annat reningsbad (Stalebrink, 2007), revisionsbyråer (Donatella m.fl., 2018) och resultatutjämningsreserver (Donatella m.fl., 2019) i svensk kontext. Internationellt har resultatjustering kopplats till bland annat valcykeln (Ferreira m.fl., 2013), politisk konkurrens (Ferreira m.fl., 2020), skuldsättning (Ferreira, 2024) och finansiell hållbarhet (Cohen & Malkogianni, 2021).

1.2. Svensk kontext

Sveriges kommuner började införa redovisning på bokföringsmässiga grunder år 1986 (Stalebrink, 2007), vilket var förhållandevis tidigt jämfört med andra europeiska länder, bland annat Portugal och Grekland (Ferreira, 2024; Cohen m.fl., 2019). Med åren har den kommunala redovisningen anpassats för att efterlikna redovisningen inom den privata sektorn (Stalebrink, 2007). Anpassningen utmynnade år 1998 i lagen om kommunal redovisning (SFS 1997:614) (Stalebrink, 2007). Till denna lag, vilken är utformad som en ramlag, bildades

Rådet för kommunal redovisning (RKR) i syfte att tolka lagtext och bidra till utvecklingen av god redovisningssed genom att ta fram så kallade rekommendationer. Rekommendationerna kan ses som förtydliganden av lag och är mer specifika vad gäller förklaringar och utformning än lagens mer övergripande karaktär.

Tidigare åtnjöt kommuner friheten att välja redovisningsmodeller efter egna önskemål (Donatella, 2016). För att underlätta redovisningen och skapa en enhetlig standard, infördes en ramlag med kravet att redovisning sker enligt bokföringsmässiga grunder. En konsekvens av detta var att redovisningen öppnades upp för allt fler tolkningar hur bland annat tillgångar och skulder skulle redovisas. Samtidigt som den subjektiva aspekten var önskvärd för att inte begränsa utvecklingen kring praxisredovisning, så ökade risken för att upprättare av finansiella rapporter justerade rapporterade resultat efter behov.

Centralt för redovisning enligt bokföringsmässiga grunder är det utrymme som finns för professionella bedömningar och uppskattningar av periodiseringsposter vad gäller tillgångar, avsättningar och dylikt. I den kommunala sektorn där verksamhet inte bedrivs i vinstsyfte, utan för samhällsnytta blir bedömningen av periodiseringsposter desto mer komplex. Även med rekommendationer från RKR leder flexibiliteten inom redovisningen till att det uppstår skillnader mellan kommuner i hur de redovisar olika poster. Det finns således ett glapp mellan tanken om jämförbar och transparent redovisning och att förse kommuner med möjligheten att hantera lokala förutsättningar.

Lagen om kommunal redovisning (SFS 1997:614) efterträddes år 2019 av lagen om kommunal bokföring och redovisning (SFS 2018:597) till vilken RKR har utgivit nya rekommendationer. Lagen kan ses som ett ytterligare steg på vägen att utforma den kommunala redovisningen i likhet med den inom privat sektor. Trots utvecklingen av regelverket kring den kommunala redovisningen åtnjuter redovisningsansvariga friheten att utöva sitt professionella omdöme i tolkningsfrågor. Detta kan användas i syfte att redovisa jämna resultat över tid eller för att påverka externa intressenters bild av verksamheten och dess ekonomiska situation.

1.3. Finansiell hållbarhet

Vad finansiell hållbarhet innebär varierar och har debatterats inom forskning. En bidragande faktor till problematiken kring finansiell hållbarhet är dess närhet till andra begrepp såsom finansiell ställning eller finansiell hälsa (Iacuzzi, 2021). Gardini och Grossi (2018) definierar finansiell hållbarhet som avsaknaden av finansiell stress. En kommun kan råka ut för finansiell stress när denne inte klarar av att hantera driftskostnader och möjligheten att erbjuda tjänster påverkas negativt (Gorina m.fl., 2018). En alternativ definition antagen av Europeiska unionen (2016) och International Federation of Accountants (IFAC, 2012) fastslår finansiell hållbarhet som förmågan att med säkerhet kunna bedriva verksamhet utan att försätta sig i en finansiell instabil situation på grund av finansiellt risktagande eller turbulenta omständigheter. IFAC (2013) menar att långsiktig finansiell hållbarhet inkluderar tre sammankopplade dimensioner – intäkter, skulder och tjänster. Begreppet ser till organisationens hållbarhet över tid vilket inkluderar tanken om *intergenerational equity* eller mer bekant som generationsprincipen. Principen innebär att varje generation skall bära kostnaderna för de resurser generationen förbrukat (SOU 2001:76, s.206).

En litteraturöversikt av Iacuzzi (2021) framhäver att publicerade artiklar inom ämnet ökade stegvis med ingången av 2000-talet, för att sedan avta. En stor del av tidigare forskning kring finansiell hållbarhet har fokuserat på kommunal och regional nivå, till största del i västerländska länder (Iacuzzi, 2021). Exempel på forskning kring finansiell hållbarhet är bland annat Navarro Galera m.fl. (2016) där resultatredovisningen undersöktes som ett tänkbart mått på finansiell hållbarhet. Rodríguez Bolívar m.fl. (2016) undersökte möjliga riskfaktorer och drivkrafter kopplade till finansiell hållbarhet i spanska kommuner.

För att ett land skall ha en fungerande välfärd behöver den offentliga sektorn inta rollen som producent för ett stort antal tjänster. Subires och Bolívar (2017) poängterar två skäl till detta. Det första beror på att det inte är möjligt för den privata sektorn att bära kostnaderna för tjänsterna. Det andra skälet är att tjänsterna skall kunna nyttjas av alla medborgare (Subires & Bolívar, 2017). Sveriges kommuner utgör den nivån av offentlig verksamhet närmast medborgaren och tillgodoser grundläggande behov inom välfärd och infrastruktur. Kommunerna har i uppdrag att tillhandahålla vissa typer av verksamhet enligt lag. Tjänsterna är av samhällsnyttig karaktär och omfattar flera områden inom samhället. Exempel på lagstadgad verksamhet är bland annat renhållning och avfallshantering, räddningstjänst, och

äldreomsorg. Vatten och avloppshantering är en del av kommunal verksamhet och påvisar ett område där det vore olämpligt med flera privata aktörer i synnerhet till det utrymme rör och reningsverk tar i anspråk. Utöver kommunernas obligatoriska uppgifter kan frivilliga uppgifter bedrivas förutsatt att det ryms inom kommunens angelägenheter. För att sköta sina uppgifter har kommunen rätt att ta ut skatt och i vissa fall rätt att ta ut avgifter. Avgifterna begränsas av självkostnadsprincipen (SFS 2017:725).

I syfte att fullfölja sina uppdrag måste kommuner, precis som icke-vinstdrivande organisationer, vara finansiellt stabila. Inom svensk lagstiftning kan finansiell hållbarhet knytas an till begreppet god ekonomisk hushållning som nämns i kommunallagen 11 kap. 1 § (SFS 2017:725). Vad god ekonomisk hushållning utgör har inte ansetts önskvärt att beskriva i detalj, men det kan inte anses vara förenligt med god ekonomisk hushållning att kommuner förbrukar sitt kapital i strävan att bedriva verksamhet (Donatella m.fl., 2007). Hur finansiell hållbarhet utvärderas kan ske på flera olika sätt såsom via mått relaterade till budget (Cabaleiro m.fl., 2013) men även med hjälp av information från finansiella rapporter (Navarro Galera m.fl., 2016). Skulle en kommun hamna i en finansiellt instabil situation, det vill säga, att den inte längre kan bedriva likvärdig verksamhet som tidigare så förmodas detta ge upphov till ifrågasättanden från bland annat kommuninvånare, staten och andra intressenter.

1.4. Problematisering

Till skillnad från kassamässiga grunder, där tolkningsutrymmet är jämförelsevis begränsat, så förknippas bokföringsmässiga grunder med allt större utrymme för individer att bilda egna uppfattningar och idéer om hur objekt skall redovisas utifrån gällande lagar och regelverk. Den subjektiva aspekten i redovisning löper risk för att missbrukas (Cohen & Malkogianni, 2021).

Möjligheten att justera resultat är i sig inte tillräckligt för att politiker och tjänstemän skall justera det finansiella resultatet. Pilcher och Van Der Zahn (2010) menar att det måste finnas någon sorts bakomliggande drivkraft. Två drivkrafter av betydelse är utjämning av resultat över tid samt att påverka relationer med olika intressenter (Pilcher & Van Der Zahn, 2010; Serra Coelho, 2022). Bakom drivkrafterna finns det motiv till varför individer agerar på dem. Gällande utjämning av resultat är det i privat sektor problematiskt med ryckiga resultat då

detta upplevs som osäkert enligt aktiemarknaden. Inom offentlig sektor där kommuner får medel, i form av skatter och bidrag, för att bedriva verksamhet finns det även ett intresse att utjämna resultat. Stora överskott kan signalera till intressenter att kommunen tar ut för mycket skatt i förhållande till de tjänster, och deras kvalitet, kommunen tillhandahåller. Även stora underskott sänder ut signaler men åt andra hållet. Det kan betyda att kommunen tar ut för lite skatt eller erbjuder tjänster av en kvalitet som inte är ekonomiskt hållbar på sikt (Donatella, 2012). För den offentliga sektorn signalerar således stabila resultat att ledningen är resurseffektiv och kompetent i sin förvaltning av offentliga medel (Cohen & Malkogianni, 2021; Pilcher & Van Der Zahn, 2010).

Gällande påverkan av relationer menar Pilcher och Van Der Zahn (2010) att kommuner utsätts för påtryckningar från olika intressenter såsom väljare, lokala företag och staten. Att hantera intressenterna är av betydelse för kommunens välmående. I förhoppningen att säkra särskilda bidrag från staten, kan det vara känsligt att rapportera svaga resultat vilket kan ifrågasätta kommunens finansiella ställning (Cohen m.fl., 2019; Pilcher och Van Der Zahn, 2010). För lokala företagare och bosatta inom kommunen är det av betydelse huruvida kommunen klarar av sina uppgifter eller ej. Rapporteras svaga resultat kan det sprida oro om att kvaliteten på eller mängden av tjänster kan komma att minska, alternativt att skatter kan höjas. Även det motsatta kan föreligga om starka resultat rapporteras (Donatella, 2020; Pilcher och Van Der Zahn, 2010).

Inom kommunsektorn är det fördelaktigt att rapportera tillfredsställande ekonomiska överskott över tid (Donatella, 2012). Utöver att hantera inlåsnings-effekten, finns det en rad politiska fördelar förknippade med jämna resultat. En resurseffektiv verksamhet eller kompetent ledning är några av de positiva aspekter som kan framhävas med goda resultat. Verkligheten är inte benägen att alltid förse politiker och tjänstemän med de bästa förhållandena, intäkter såväl som kostnader kan plötsligt dyka eller öka i sin omfattning. Här hjälper resultatjustering som redskap till, likt en Potemkinfasad, att visa på upp en mer önskvärd bild av verksamheten.

Slutligen är det värt att nämna syftet med de finansiella rapporterna och de kvalitativa egenskaper som Rådet för kommunal redovisning har ställt upp. Likaså lagen om kommunal bokföring och redovisning 4 kap. 3–4§ (SFS 2018:597) som Rådet för kommunal redovisning framhäver att rapporterna skall ge information som ger användare en rättvisande bild av

kommunens finansiella resultat och ställning (RKR, 2024). De finansiella rapporterna har uppgifter vilka omfattar både ett tillbakablickande och ett framåtblickande perspektiv. Det tillbakablickande perspektivet ser rapporterna som ett underlag för ansvarsutkrävande av politiker men även att de resurser som kommuner kontrollerar faktiskt har använts på ett sätt som är i linje med regelverk. Rapporternas framåtblickande roll är av mindre betydelse inom den offentliga sektorn men det framgår att rapporterna kan hjälpa till att planera för framtida behov (RKR, 2024).

I ett konceptuellt ramverk har Rådet för kommunal redovisning tagit fram ett antal kvalitativa egenskaper som innehållet i de finansiella rapporterna skall följa. De viktigaste egenskaperna är relevans och jämförbarhet. Relevans avser att informationen är lämpad för ansvarsutkrävande och beslutsfattande, därtill skall den vara aktuell på så vis att rapporterna presenteras inom rimlig tid efter redovisningsperiodens utgång. Jämförbarhet innefattar att redovisningsenheten skall kunna jämföras över tid men även med andra enheter. En egenskap av särskilt intresse när man talar om resultatjustering är transparens, öppenhet och fullständighet. Dessa tre innebär att informationen i rapporterna skall ta hänsyn till alla ekonomiska händelser som utgör en del av bedömningen av det redovisade resultatet (RKR, 2024). Det framgår av ramverket att egenskaperna kan hamna i konflikt med varandra och att i sådana fall är det upp till den redovisningsansvarige att göra avvägningar. I vägledande syfte har det fastslagits att relevans och jämförbarhet är två egenskaper med prioritet över resterande egenskaper.

När det konceptuella ramverkets vägledning vad gäller rapporternas innehåll och egenskaper är det upp till redovisningsansvariga att i mångt och mycket göra subjektiva bedömningar vad gäller värdering av poster och vad som anses vara relevant att nämna i rapporterna. Vad gäller transparens och öppenhet finns det begränsade möjligheter att bevisa på avsteg från egenskaperna. Kommunernas räkenskaper granskas årligen av revisorer, dock är revisorernas handlingsutrymme begränsat vad gäller avsteg från redovisningsregelverket (Donatella, 2012). Även om revisionen saknar verktyg för bestraffning av resultatjustering så kan revisorernas agerande ge upphov till konsekvenser för den redovisningsansvarige. Konsekvenserna kan innefatta ett försvagat förtroende för politiker och tjänstemän (Donatella m.fl., 2024) vilket går emot möjliga egenintressen.

1.5. Syfte

Tidigare forskning har studerat olika aspekter kopplade till utförandet av resultatjustering, bland annat den bakomliggande motivationen. Ferreira (2024) undersökte skuldsättningen i kommuner som en drivkraft, Donatella m.fl. (2019) och Donatella (2020) har undersökt hur revisionskostnader respektive politisk konkurrens påverkar resultatjustering. Stalebrink (2007) forskade om hur kommuner använde sig av olika metoder för att hantera över- och underskott. Cohen och Malkogianni (2021) studerade finansiella indikatorer och deras påverkan i grekiska kommuner. Även valårens effekt på användandet av resultatjustering har undersökts (Ferreira, 2023). Trots den uppsjö av tidigare forskning kring resultatjustering har få studier undersökt sambandet mellan finansiell hållbarhet och resultatjustering på djupet i kommunsektorn, vilket denna studie tar sig an.

Att studera resultatjustering inom den offentliga sektorn är av intresse eftersom en hög grad av resultatjustering visar på ineffektivitet och ett regelverk där utrymmet för egna tolkningar kan utnyttjas för andra ändamål än att uppvisa en rättvisande bild av kommunens finansiella ställning. Genom att studera en längre tidsperiod blir det möjligt att få en insikt i tillämpning av resultatjustering sker över tid. För det första öppnar det upp möjligheten att studera förändringar i redovisningsmönster till följd av ändrade regelverk. För det andra är det möjligt att studera faktorers långsiktiga påverkan på utövandet av resultatjustering, vilket är mindre förekommande bland tidigare forskning.

Rådet för kommunal redovisning framhäver i sitt ramverk (RKR, 2024) att de finansiella rapporterna i viss mån har en framåtblickande effekt vad gäller planering av resursanvändning och framtida investeringsbehov. Utifrån ett statligt perspektiv där den kommunala förvaltningsorganisationen är av huvudsakligt intresse (RKR, 2024) är det förnuftigt att studera hur förvaltningen förhåller sig till gällande regelverk och god ekonomisk hushållning. Forskning kring kommuners användning av resultatjustering i relation till finansiell hållbarhet kan därmed vara av intresse för normgivare i frågor kring uppdatering av regelverk inom redovisning.

Det är därtill av intresse att studera den finansiella hållbarhetens påverkan på resultatjustering då redovisningsregelverket betonar upprättandet av en rättvisande bild som i sin tur bygger på egenskaper såsom transparens, öppenhet och fullständighet. En hög grad av resultatjustering

kan indikera att regelverket förbises i alltför stor utsträckning i jakten på att stärka sin legitimitet gentemot olika intressenter både inom och utanför kommunen. Omvänt kan det tänkas att ett regelverk som anses utgöra ramarna för redovisning i själva verket är för restriktiv i sin utformning, det vill säga en avsaknad av tolkningsutrymme.

Studiens forskningsfrågor är följande:

- Förekommer resultatjustering i svenska kommuner?
- Hur påverkar finansiell hållbarhet graden av resultatjustering i svenska kommuner?

1.6. Disposition

Studiens upplägg är följande: i nästföljande kapitel redogörs uppsatsens teoretiska referensram. Denna ligger till grund för studiens hypoteser. I kapitel 3 presenteras val av metod och tillvägagångssätt. Därutöver beskrivs operationaliseringen av studiens variabler och statistiska tester. Kapitel 4 presenterar studiens resultat i två delar, en för varje forskningsfråga med tillhörande tester och analyser. Kapitel 5 innehåller studiens slutsatser och förslag på fortsatt forskning. Därefter en översikt av referenser i kapitel 6. Slutligen återfinns ett antal tabeller och figurer som bilagor i kapitel 7.

2. Teori

2.1. Public choice teori

Public choice teorin gör ett försök till att förklara beteendet hos olika aktörer som är verksamma i den politiska sektorn (Buchanan & Tullock, 1962). Public choice teorin bygger på metoder och verktyg från klassiska ekonomiska teorier såsom principal-agentteorin för att tillämpa dessa på den offentliga sektorn (Buchanan, 2009). I syfte att förklara och analysera beteenden, ställer teorin fram idén om den ekonomiska människan, *homo economicus*, som eftersträvar nytto-maximering, använder rationellt beslutsfattande och placerar sig själv i centrum (Buchanan, 2009; Mueller, 1976). Buchanan och Tullock (1962) hävdar därtill att den demokratiska processen i bland annat kommuner kan ses som en konkurrensutsatt

marknad där olika aktörer (politiker, tjänstemän, kommuninvånare med flera) verkar. Alla aktörer besitter egna motiv till varför de agerar som de gör.

Relaterat till demokrati som en konkurrensutsatt marknad resonerade Boyne (1997) om hur kommuner fungerar och vilken samhällsnytta de bidrar med. Kommuner kan ses som en industri där både köpare och säljare är verksamma (Boyne, 1997). Köparna utgörs av bland annat hushåll och företag som är lokaliserade inom kommunens gränser. Dessa betalar för sina val via skatter till kommunen. Säljarna är de politiker och tjänstemän som antingen köper in tjänster eller egenproducerar dessa för att främja välfärden (Boyne, 1997). Kopplat till detta menar Boyne (1997) att det finns två viktiga antaganden, så kallade självintresseaxiom. Det första antagandet består av axiomet ”självintresse” vilket innebär att beslutsfattare kommer eftersträva att uppfylla sina egna intressen i första hand, vanligtvis på bekostnad av allmänhetens intressen (Boyne, 1997). Det andra antagandet, som syftar till att uppmuntra politiker och tjänstemän att eftersträva allmänhetens intressen, menar Boyne (1997) består av påtryckningar från konkurrensen, vanligen i form av politisk konkurrens. Logiken följer att andra aktörer i sitt utövande begränsar möjligheten för bland annat politiker att agera utifrån egna intressen och på så vis prioriterar allmänhetens intressen. Balansen mellan dessa antaganden är av betydelse för vems intresse som kommer att tillgodoses. Med tanken om att individer tjänar egenintressen i första hand blir det således tydligt att intressekonflikter kan uppstå inom kommuner (Cohen m.fl., 2019).

I enlighet med public choice teorin och tanken om nyttomaximering, finns det hos politiker en önskan att maximera antalet röster vid valtillfällena (Ferreira m.fl., 2020; Ferreira, 2023). Detta önskemål utgör incitament att använda olika tillvägagångssätt för att öka chansen att bli omvald (Serra Coelho, 2022; Kopańska & Asinski, 2019). Därtill resonerar Pilcher (2011) att politiker agerar opportunistiskt när påtryckningar från olika intressenter tilltar. Ett tillfälle när ett ökat tryck kan uppstå är vid valperioder (Cohen m.fl., 2019). Likaså strävar tjänstemän efter att maximera sin nytta. Tillsammans skapar dessa ineffektivitet inom den offentliga sektorn i strävan att uppfylla egenintressen på bekostnad av bland annat väljare och andra intressegrupper (Stalebrink & Sacco, 2006). Förutom politiker och tjänstemän, finns det även andra intressenter med önskan att uppfylla sina önskningar. Exempel på sådana intressenter är väljare, långgivare, granskningsinstitut och intresseorganisationer. Alla aktörer vill tillfredsställa sina önskningar i första hand, vilket leder till inskränkningar på andra aktörers

önskemål (Zimmerman, 1977). Zimmerman (1977) menar dessutom att intressekonflikten mellan aktörer, tillsammans med att det råder informationsasymmetri mellan kommunen å ena sidan och medborgare å andra sidan skapar goda förutsättningar för att tillämpa resultatjustering. Redovisningsinformationen är till nytta för likväl politiker som medborgare. Med hjälp av informationen kan politiker peka på en tillfredsställande verksamhet bedrivs samtidigt som medborgare använder informationen för att utvärdera hur väl kommunen, och således välfärden, fungerat under det gångna året (Zimmerman, 1977; Cohen m.fl., 2019; Ferreira m.fl., 2020). Guarini (2016) i sin forskning poängterar redovisningsinformationens betydelse när det gäller politiker och möjligheten att uppnå politiska mål.

Kommunens finansiella tillstånd är av betydelse för den sociala välfärden i ett land (Cohen & Malkogianni, 2021). En kommun som åtnjuter ett gott finansiellt läge kan således bidra med högre kvalitet på sina tjänster samtidigt som framtida investeringsbehov möts (Ricapito, 2024). Stalebrink och Sacco (2007) noterade att i fallet då information i finansiella rapporter justerats, grundades detta på motiv sprungna ur politiska grunder snarare än ekonomiska. I ett försök att motstå påtryckningar från intressenter kan resultatjustering användas för att visa ett tillfredsställande ekonomiskt läge. Utövandet av resultatjustering tenderar att nyttja utövaren på så vis att resurser kan frigöras för att uppfylla egna ändamål (Cohen m.fl., 2019) samtidigt som organisationens finansiella situation framstår som stabil utifrån intressenternas perspektiv (Ricapito, 2024).

2.2. Tidigare forskning

2.2.1. Resultatjustering

Resultatjustering är ett väl utforskat fenomen inom den privata sektorn (Bisogno & Donatella, 2021). I privata bolag kan resultatjustering framstå på det vis att informationen i finansiella rapporter justeras i syfte att gagna enskilda individer eller grupper på bekostnad av rapporternas användare (Healy & Wahlen, 1999). Likaså kan tjänstemän och politiker inom den kommunala sektorn använda redovisningsinformation för att tjäna sina egna intressen, vilket ofta avser möjligheten att bli omvald eller uppnå budgetbalans (Cohen & Malkogianni, 2021; García-Sánchez m.fl., 2014).

På senare tid har forskning om resultatjustering i den offentliga sektorn blivit allt vanligare, särskilt under det senaste decenniet (Donatella m.fl., 2024). Ett skäl till detta är införandet av redovisning baserat på bokföringsmässiga grunder i stället för kassamässig bokföring (Bisogno & Donatella, 2021). Bisogno och Donatella (2021) har gjort en omfattande litteraturöversikt om forskning kring resultatjustering i offentlig sektor sedan år 1980. Författarna påvisar att forskning kring ämnet kan indelas i tre riktningar utifrån fokus: nationell nivå, kommunal- och regionalnivå, samt statligt ägda företag (Bisogno & Donatella, 2021). I litteraturöversikten framkommer även att majoriteten av publicerade artiklar har fokuserat på resultatjustering i finansiella rapporter (Bisogno & Donatella, 2021). En av slutsatserna i litteraturöversikten framhäver är att alla tre forskningsriktningar indikerar att stränga finansiella prestationskrav med anknytning till finansiella rapporter uppmanar till användandet av resultatjustering (Bisogno & Donatella, 2021).

Det finns studier som pekar på att resultatjustering påverkas utav politikernas egenintresse (Cohen & Malkogianni, 2021), graden av politisk konkurrens (Donatella 2020; Ferreira m.fl., 2013, 2020) och år före valår (Cohen m.fl., 2019; Cohen & Malkogianni, 2021), revisionskostnader (Donatella m.fl., 2018). Listan över studerade faktorer med påverkan på resultatjustering kan göras lång. García-Sánchez m.fl. (2014) visar i sin studie att kommunpolitiker inför kommande val använder olika metoder för att öka chansen att bli omvalda, därtill ökar beteendet i sin omfattning under valperioder. Detta kan ske på bekostnad av kommunens kort- och långsiktiga finansiella hälsa (García-Sánchez m.fl., 2014).

Flertalet av tidigare studier fokuserar på den kommunala sektorn i enskilda länder såsom Grekland (Cohen & Malkogianni, 2021), Portugal (Ferreira, 2023; 2024; Ferreira m.fl., 2013) och Sverige (Donatella m.fl., 2024). Exempelvis Ferreira (2024) undersökte hur finansiella skulder påverkade resultatjustering i portugisiska kommuner. Artikeln använder sig av data från portugisiska kommuner för perioden 2002–2016 och når ett antal slutsatser. För det första visade artikeln att politiker ägnar sig åt resultatjustering i syfte att uppvisa ett positivt resultat nära noll, vilket tyder på ett självintresse (Cohen & Malkogianni, 2021; Ferreira, 2024). För det andra fann artikeln att endast kommuner med låg skuldsättning ägnade sig åt resultatjustering (Ferreira, 2024). Författarna poängterar att skuldsättning som motivation till resultatjustering kan bero på den legala och kulturella kontext som råder i det land som studerats. Resonemanget är att kommuner i länder där lagar begränsar möjligheten att

skuldsätta sig, tillsammans med långgivares syn på kommuner som låntagare med låg risk, inte ser skulder som skäl till resultatjustering (Ferreira, 2024).

Sammanfattningsvis visar tidigare forskning att den kommunala nivån är av intresse för världen över samt politikerns önskan att rapportera små positiva resultat (Cohen & Malkogianni, 2021; Ferreira m.fl., 2013; Ferreira 2023). Blandningen av politisk styrning, krav på ekonomisk stabilitet och ett redovisningsregelverk med utrymme för tolkning skapar en unik situation där resultatjustering kan frodas.

2.2.2. Finansiell hållbarhet

Mycket forskning kring finansiell hållbarhet har gjorts. Trots detta är begreppet svårdefinierat, det är ofta förknippat med andra begrepp såsom finansiell hälsa eller finansiell ställning (Gardini & Grossi, 2018). Likt resultatjustering har även finansiell hållbarhet vanligtvis studerats på kommunnivå och till stor del inom europeisk kontext (Bisogno & Donatella, 2021; Iacuzzi, 2021). I litteraturöversikten av Iacuzzi (2021) påvisas att forskningen kring finansiell hållbarhet på kommunnivå har ökat under 2000-talet men att begreppet saknar en allmäntaget accepterad definition. Detta i sin tur har lett till uppkomsten av en rad olika mått på finansiell hållbarhet vilket försvårar jämförelser mellan länder (Iacuzzi, 2021).

Trots svårigheten att rama in finansiell hållbarhet, poängterar Gardini och Grossi (2018) att finansiell hållbarhet kan ses som avsaknaden av finansiell stress. Gorina m.fl. (2018) menar att finansiell stress infinner sig när driftskostnader blir alltför stora och nivån på tillhandahållna tjänster sjunker. Europeiska unionen (2016) och International Federation of Accountants (IFAC, 2012) definierar finansiell hållbarhet som organisationers förmåga att med säkerhet bedriva verksamhet utan att för dess skull hamna i en finansiellt instabil situation på grund av finansiella chocker eller finansiellt risktagande. IFAC (2013) menar att tre dimensioner är betydelsefulla för långsiktig finansiell hållbarhet – intäkter, skulder och tjänster. En obalans mellan de tre dimensionerna kan leda till en finansiellt instabil situation. Inkluderat i finansiell hållbarhet är den så kallade generationsprincipen.

Generationsprincipens betydelse i sig är simpel, att varje generation bör bära de kostnader som uppstår till följd av det som förbrukas inom generationen (SOU 2001;76, s.206). När en

generation börjar och när en annan slutar är däremot komplicerat att säga, därmed utgår synen på god ekonomisk hushållning från vad som anses utgöra en normalsituation. För att en kommun skall bibehålla sin kapacitetsnivå, att i framtiden tillhandahålla sina tjänster i samma omfattning, behöver ett positivt resultat genereras utan skattehöjningar (SOU 2001;76, s.206).

Vad som antas påverka finansiell hållbarhet i kommuner har studerats utifrån flera olika riktningar. Samhälleliga faktorer i stil med befolkningsstorlek, arbetslöshet och andel äldre personer i kommuner (Rodríguez-Bolívar m.fl., 2016), politiska faktorer, avsikten att bli omvald (García-Sánchez m.fl., 2014) och även ekonomiska faktorer förknippat med budget (Rodríguez-Bolívar m.fl., 2016).

Navarro Galera m.fl. (2016) studerade spanska kommuner för att undersöka dels resultaträkningen som en källa till mått på finansiell hållbarhet, dels faktorer med påverkan på finansiell hållbarhet. Studien ger stöd för att resultaträkningen, särskilt årets resultat justerat för extraordinära poster, är en viktig källa för att utvärdera finansiell hållbarhet och dess påverkande faktorer (Navarro Galera m.fl., 2016).

Cohen och Malkogianni (2021) undersökte hur olika mått på finansiell hållbarhet påverkade användandet av resultatjustering i grekiska kommuner. Författarna använde sig av absoluta värden på onormala periodiseringar som proxy för resultatjustering, vilket är mer förekommande inom forskning på privat sektor (Cohen & Malkogianni, 2021). För den studerade perioden 2011–2018 fann författarna förekomsten av resultatjustering i syfte att rapportera positiva resultat nära noll, vilket är i likhet med Ferreiras (2024) slutsats. Studien påvisar att resultatjustering i kommuner kan relateras till ett antal nyckeltal som externa intressenter använder sig av (Cohen & Malkogianni, 2021).

Stalebrink (2007) påvisade hur svenska kommuner använt sig utav resultatjustering för att redovisa ekonomiska resultat i linje med vad som är önskvärt. Stalebrink (2007) baserade studien på den årliga förändringen i kommuners av- och nedskrivningar. Den studerade tidsperioden var åren 2000 till år 2004 (Stalebrink, 2007). Studiens slutsatser var att kommuner ökade användningen av onormala periodiseringar när årets resultat var stort nog att absorbera ökande kostnader. Likaså förekom användandet av reningsbad, att periodiseringskostnaderna ökar i de fall då ett stort negativt resultat kommer att redovisas (Stalebrink, 2007).

2.3. Hypoteser

Tidigare forskning kring resultatjustering har påvisat att kommuner undviker att rapportera såväl stora positiva som stora negativa resultat (Cohen & Malkogianni, 2021). Pilcher (2011) menar att kommuner är lika ovilliga att rapportera stora överskott som stora underskott, med skäl till att kommunen öppnar upp sig för kritik. Ett stort överskott kan tyda på en för hög skattesats, alternativt att kostnader som behöver tas i dagsläget egentligen skjuts upp till ett senare tillfälle (Ferreira, 2024). Ett underskott däremot kan tyda på ett missbruk av kommunens skattemedel och en oförmåga att balansera intäkter och kostnader. Kommuner kan använda resultatjustering i syfte att uppvisa ett resultat nära noll för att påvisa att balansen av intäkter och kostnader tas på allvar (Ferreira, 2024).

Ovillighet att rapportera vare sig stora överskott eller stora underskott är i linje med public choice teorins antaganden om den ekonomiska människan där egenintresse står i rampljuset (Boyne, 1997). Genom att justera resultatet utifrån vad den redovisningsansvarige önskar uppnå så kan denne skydda sig mot eventuell kritik. För en politiker kan stabila resultat signalera kompetens, att en stabil kommun med jämna resultat under dess styre är att föredra framför andra politiker där den ekonomiska situationen är okänd. Grundmotivet för politiker är då önskan att bli omvalda (Serra Coelho, 2022). Likaså tjänstemän har skäl till att justera det rapporterade resultatet beroende på vilken riktning påtryckningar uppstår, om det så är från politiker, staten eller kommuninvånare. Här framträder balansakten mellan självintresse och det allmänheten finner önskvärt (Boyne, 1997).

Politiker och tjänstemän kan med hjälp av det underliggande ekonomiska resultatet förutse storleken på det över- eller underskott som kommer att rapporteras (Cohen & Malkogianni, 2021). Allmänheten förväntar sig att kommuner använder skattemedel på ett förnuftigt sätt samtidigt som den inte bör generera stora överskott. Stora överskott kan som tidigare nämnt indikera att skatteintäkterna är för stora, alternativt att kommunen tillhandahåller tjänster av undermålig kvalitet. Omvänt kan underskott tyda på bland annat för låga skatteintäkter eller för hög kvalitet på erbjudna tjänster. Oavsett bakgrund finns det skäl för politiker och tjänstemän att justera resultatet.

H1. Kommuner använder resultatjustering för att rapportera små positiva resultat.

Storleken på det underliggande resultatet antas därmed påverka graden av resultatjustering. Två metoder förekommer bland tidigare forskning för att undersöka detta. En väg framåt är användandet av absoluta värden vad gäller det underliggande resultatet och onormala periodiseringar. Haw m.fl. (2004) menar att absoluta värden på periodiseringar fångar upp nettoeffekten av gjorda redovisningsval. Alternativt används både positiva och negativa värden, det vill säga tecknade tal, vilket är mer förekommande inom studier av offentlig verksamhet (Cohen & Malkogianni, 2021). Ferreira m.fl. (2013 och 2020) fann ett negativt samband mellan resultatet före justeringar och graden av resultatjustering när effekten mäts i tecknade tal.

Med tanke på public choice teorins uppfattning om den nyttomaximerande människan och att små positiva resultat är gynnsamma för politiker, förefaller det rimligt att det underliggande resultatets effekt på resultatjustering inte är linjär. Både kommuner med negativa eller, enligt allmänheten, alltför positiva resultat bör besitta en hög grad av resultatjustering. Kommuner med ett underliggande resultat har däremot inte ett behov att justera resultatet i sådan utsträckning. Det antas därmed finnas ett u-format samband mellan det underliggande resultat och resultatjustering.

H2. Det finns ett u-format samband mellan underliggande resultat och graden av resultatjustering.

Ett flertal studier har använt information från de finansiella rapporterna i syfte att undersöka finansiell hållbarhet. En av de tre dimensionerna av finansiell hållbarhet är relaterat till skulder (IFAC, 2013). En kommun med ökande skuldsättning behöver därmed använda en allt större del av sina intäkter för att återbetala skulderna (IFAC, 2013). Utifrån informationen i rapporterna kan ett antal finansiella nyckeltal bildas. Ett av dessa nyckeltal är soliditet, vilket är eget kapital dividerat med totala tillgångar. Nyckeltalet används huvudsakligen som ett på kommunens långsiktiga betalningsförmåga men används även av långivare såsom banker, för att utvärdera risken att låna ut medel till en kommun. Trots att kommuner följer fortlevnadsprincipen, det vill säga att verksamheten förutsätts fortsätta i evig tid (4 kap. 3 §, SFS 2018:297), finns det skäl för politiker och tjänstemän att förmedla den bild av verksamheten som låneinstitut vill se. På så vis kan lån säkras när behovet infaller, alternativt kan mer förmånliga räntor vara aktuella när kommunen framstår som en trygg låntagare.

Resonemanget följer att en kommun med en hög skuldsättningsgrad och således en svag soliditet vilket tyder på svag finansiell hållbarhet (Navarro Galera m.fl., 2016), är mer benägen att använda resultatjustering för att framhäva en hållbar situation än en kommun med låg skuldsättningsgrad och hög soliditet. Alternativt hade nyckeltalet skuldsättningsgrad, kunnat användas i linje med tidigare forskning. Cohen och Malkogianni (2021) menade på att det fanns ett positivt samband mellan skuldsättningsgrad och resultatjustering. Med måttet soliditet bör relationen till resultatjustering vara negativ. Det vill säga att när soliditeten ökar, bör graden av resultatjustering minska. Hypotes 2 är därmed följande:

H3. Det finns ett negativt samband mellan soliditet och resultatjustering.

En viktig aspekt för kommuner är att verksamheten är resurseffektiv, särskilt inom skattefinansierade sektorer. Avsaknad av effektivitet kan tänkas leda till en finansiellt instabil situation vilket i sin tur skapar brister i utförandet av tjänster. Svenska kommuner har flera uppdrag för att främja den sociala välfärden. I likhet med de andra aspekterna av finansiell hållbarhet är det önskvärt tjänster tillhandahålls på ett sätt som är långsiktigt hållbart både vad gäller kvalitet och kostnader. Lever kommunen inte upp till detta kan det vara tänkbart att resultatjustering används för att undvika kritik. Public choice teorin menar därmed att det finns incitament för politiker och tjänstemän att försöka undangömma eventuella tillkortakommanden vad gäller kommunens effektivitet (Serra Coelho, 2022). Här är resultatjustering ett verktyg som kan utnyttjas. Motiverat av egenintresse finns det därmed skäl till att uppvisa en bättre situation än vad faktiskt föreligger. Resultatjustering är ett sätt att skapa den mer önskvärda situationen.

H4. Det finns ett negativt samband mellan effektivitet och resultatjustering.

3. Metod

Eftersom Uppsatsens syfte är att bidra till kunskapen kring svenska kommuner och hur deras ekonomiska situation påverkar användandet av resultatjustering ställs två forskningsfrågor: Huruvida resultatjustering förekommer i svenska kommuner samt hur finansiell hållbarhet påverkar graden av resultatjustering. En deduktiv ansats har använts, detta innebär att studien till en början formar hypoteser, vilka grundas på teorier och tidigare forskning.

För att antingen acceptera eller förkasta hypoteserna har data samlats in och används i diverse analyser (Bryman & Bell, 2017). Data har i sin tur bearbetats i statistikprogrammet Stata.

När det kommer till forskning talas det ofta om kvalitativa och kvantitativa metoder. Följande studie bygger på en kvantitativ metod. Medan kvalitativa uppsatser går ned på djupet i en eller ett par organisationer, ger den kvantitativa ingången möjligheten att undersöka ett stort antal organisationer. Detta leder till jämförelsevis mer generella slutsatser än en kvalitativ metod. Därtill är den kvantitativa ansatsen att föredra när det kommer till att undersöka huruvida det finns eventuella samband mellan variabler (Barmark & Djurfeldt, 2020).

3.1. Design och Data

Den data studien bygger på har hämtats först och främst från Statistiska Centralbyråns databas. I kompletteringssyfte har statistikdatabasen Kolada använts. Sverige publicerar förhållandevis mycket och lättillgänglig statistisk kring den offentliga sektorn. En klar fördel med databaserna är att tidsåtgången för datainsamling blir betydligt kortare då statistik för samtliga 290 kommuner finns tillgänglig, samtidigt kan en större mängd data inhämtas. Det är således sekundärdata som använts.

Sekundärdata för dock med sig ett antal problem. För det första finns det ingen bekantskap mellan forskaren och studiens data. Det krävs därmed en insats i syfte att bekanta sig med inhämtade data. För det andra kan data sakna det som efterfrågas på en viss nivå, eller att kvaliteten kan ifrågasättas.

Studiens data omfattar perioden 2000–2023. Orsaken till att bortse från åren 1998 och 1999 är att kommunerna inte hade krav på att redovisa ett balanserat resultat förrän år 2000 (Stalebrink, 2007; SFS 1991:900). Därtill finns det luckor i tillgänglig statistik för åren 1998 och 1999 vilket skulle leda till bortfall. Med tanke på att studien redan avser en betydande tidsperiod, togs beslutet att bortse från de två åren.

Objekten som studerats är Sveriges primärkommuner, samtliga kommuner inkluderas med undantag för Gotland. Gotland besitter både kommunala och regionala uppgifter vilket gör det komplicerat att urskilja vad som utgör kommunal kontra regional statistik. Valet att exkludera Gotland följer dessutom tidigare forskning kring svenska kommuner och stärker

jämförbarheten med tidigare studier (Donatella m.fl., 2024). Antal undersökningsobjekt består således av 289 kommuner.

3.2. Validitet och reliabilitet

Validitet rör huruvida man mäter det som önskas mätas (Barmark & Djurfeldt, 2020; Bryman & Bell, 2017). I de fall då en svag koppling mellan teoretiska begrepp och det mått som undersöks så kan det ligga till grund för att studiens validitet är låg. Ifall operationaliseringen av variabler inte blir som tänkt, att man mäter det som eftersträvas, så kommer studien att innehålla systematiska fel (Djurfeldt m.fl., 2018). Validitet talar om vad man mäter, reliabilitet talar för hur man mäter. Replikerbarhet är därmed nära förknippat till validitet (Djurfeldt m.fl., 2018). När andra studier kan upprepa undersökningar och få fram samma resultat, kan validiteten anses vara hög. Låg reliabilitet tyder på att slumpmässiga fel förekommer (Djurfeldt m.fl., 2018).

Att använda onormala periodiseringar som proxy för resultatjustering har använts i tidigare forskning inom den privata och den offentliga sektorn (se exempelvis Ferreira, 2024; Cohen & Malkogianni, 2021). Det är således en accepterad metod inom tidigare forskning kring resultatjustering. Det ger i sig stöd för validiteten av studiens beroende variabel. En nackdel med studiens valda modell är att den i första hand är utformad för företag. En allmänt accepterad modell för kommuner, eller den offentliga sektorn i sig, har inte framkommit. Studien stärker reliabiliteten genom att tydligt beskriva tillvägagångssätt i analysen samtidigt som använd data är offentligt tillgänglig via SCB. Tillgängliga data bör vara densamma förutsatt att justeringar efter publicering av uppgifter har skett.

3.3. Operationalisering

3.3.1. Beroende variabel

För att mäta resultatjustering finns det tre olika tillvägagångssätt, mätning av aggregerade periodiseringar, specifika periodiseringar eller spridning av resultat (Donatella, 2016; McNichols, 2000). Vanligt förekommande inom tidigare forskning kring resultatjustering är användandet av aggregerade periodiseringar (Bisogno & Donatella, 2021; Cohen &

Malkogianni, 2021). En aspekt av aggregerade modeller är att de kan fånga upp större delar av resultatjustering (Dechow m.fl., 1995) men på bekostnad av att det är svårt att säga vilka poster som är av betydelse. Kritik mot användandet av aggregerade periodiseringar är svårigheten förknippad med att kontrollera för variabler som inte inkluderats i undersökningen men som ändå påverkar periodiseringar (McNichols, 2000).

Metoden har använts för att mäta resultatjustering i kommuner (Cohen & Malkogianni, 2021; Ferreira, 2024). Kritik mot användandet av aggregerade periodiseringar är svårigheten förknippad med att kontrollera för variabler som inte inkluderats i undersökningen men som ändå påverkar periodiseringar (McNichols, 2000).

Till skillnad från aggregerade periodiseringar där de flesta periodiseringar inkluderas, riktar sig specifika periodiseringar på ett fåtal periodiseringsposter (Donatella, 2016). Till exempel Donatella (2016, 2020), Donatella m.fl. (2019) och Stalebrink (2007) använder varianter på specifika periodiseringar i sina studier. Den här studien är fokuserad på aggregerade periodiseringar.

Vanligt förekommande modeller enligt Bisogno och Donatella (2021) är Jones modellen (Jones, 1991) och den modifierade Jones modellen (Dechow m.fl., 1995) för att uppskatta graden av resultatjustering med onormala periodiseringar som proxy. Jones modellen utvecklades för den privata sektorn, dock har den använts extensivt inom offentlig sektor (Donatella m.fl., 2024). Den här studien följer tidigare forskning på området och tillämpar den aggregerade Jones modellen (1991) av två skäl: jämförbarhet med tidigare forskning samt att modellen är väl beprövad.

För att uppskatta de onormala periodiseringarna behöver ett antal steg genomföras. Till en början måste de totala periodiseringarna definieras. Formel 1 visar beräkningen för totala periodiseringar (TP) vilket består av två komponenter: normala periodiseringar (NP) och onormala periodiseringar (OP).

$$TP = NP + OP \quad (1)$$

För att beräkna de totala periodiseringarna kan två metoder tillämpas, balansräkningsmetoden eller kassaflödesmetoden. Hribar och Collins (2002) menar på att kassaflödesmetoden är mer precis, men kräver information från kassaflödesanalysen för att kunna tillämpas. Information

från kassaflödesanalysen finns inte tillgänglig på SCB och kräver att informationen hämtas direkt från varje kommuns årsredovisning. Den valda tidsperioden tillsammans med det faktum att kommuner i enstaka fall behöver kontaktas för att få tillgång till årsredovisningarna gör att det inte är ett möjligt val. Studien använder således balansräkningsmetoden.

Jones modellen (1991) i gör antagandet att normala periodiseringar är konstanta (Dechow m.fl., 2005), således beror förändringar i totala periodiseringar på onormala periodiseringar. Formel 2 används för att beräkna de totala periodiseringarna för varje kommun och år.

$$TP_{it} = \Delta OT_{it} - \Delta KS_{it} - \Delta Kassa_{it} - Avskrivningar_{it} \quad (2)$$

Där:

- ΔOT_{it} = Omsättningstillgångar år t minus år $t-1$ för kommun i
- ΔKS_{it} = Kortfristiga skulder år t minus år $t-1$ för kommun i
- $\Delta Kassa_{it}$ = Likvida medel år t minus år $t-1$ för kommun i
- $Avskrivningar_{it}$ = Kostnader för av- och nedskrivningar år t för kommun i

Formel 3 nedan är en förväntansformel för de totala periodiseringarna och används för att uppskatta värdet på koefficienterna α_0 , α_1 och α_3 . Koefficienterna i formel 3 uppskattas per kommun över perioden 2001–2023, vilket resulterat i 289 kommunvisa regressioner med 23 observationer i varje regression.

$$\frac{TP_{it}}{TT_{it-1}} = \alpha_0 \left(\frac{1}{TT_{it-1}} \right) + \alpha_1 \left(\frac{\Delta OMS_{it}}{TT_{it-1}} \right) + \alpha_2 \left(\frac{MAT_{it}}{TT_{it-1}} \right) + \varepsilon_{it} \quad (3)$$

Där:

- TT_{it} = Totala tillgångar för kommun i år t minus år $t-1$
- ΔOMS_{it} = Omsättning för kommun i år t minus år $t-1$
- MAT_{it} = Materiella anläggningstillgångar för kommun i år t
- ε_{it} = Residualen för kommun i år t

Variabeln OMS består av tre olika poster vilka är följande: verksamhetens intäkter, skatteintäkter och generella statsbidrag inklusive utjämning, och finansiella intäkter.

Hur koefficienterna uppskattas skiljer sig åt bland tidigare forskning. Beroende på tillvägagångssättet kan olika effekter studeras. Vissa studier väljer att samla alla observationer i en och samma regression (exempelvis Cohen m.fl., 2019; Cohen & Malkogianni, 2021),

vilket möjliggör att flera effekter kan undersökas. Andra har valt att uppskatta koefficienterna årsvis (Ferreira, 2024), detta är fördelaktigt om årsspecifika effekter skall synliggöras, exempelvis mönster inom ekonomin eller ändringar av redovisningsregler. Ytterligare ett alternativ är att uppskatta koefficienterna för varje kommun i tidsserier (Donatella m.fl., 2024).

Att uppskatta koefficienterna på kommunnivå fångar upp effekter bland kommunerna, exempelvis vad som anses vara onormala periodiseringar kan skilja sig åt mellan kommuner. Det sistnämnda alternativet kräver dock att det finns tillräckligt många observationer per kommun för att genomföra. Eftersom studien omfattar en längre tidsperiod (23 år) valdes den kommunspecifika metoden då denna tar hänsyn till trender över tid samt ekonomiska förhållanden inom varje kommun.

De uppskattade koefficienterna används sedan för att beräkna de normala periodiseringarna med hjälp av formel 4. När både TP och NP är kända, återstår endast OP som residualen (ϵ_{it}) vilken består av differensen mellan totala periodiseringar och normala periodiseringar.

$$NP_{it} = \alpha_0 \left(\frac{1}{TT_{it-1}} \right) + \alpha_1 \left(\frac{\Delta OMS_{it}}{TT_{it}} \right) + \alpha_2 \left(\frac{MAT_{it}}{TT_{it-1}} \right) \quad (4)$$

Studiens beroende variabel, onormala periodiseringar, utgör således den variation i totala periodiseringar som inte kan förklaras av förändringar i normala periodiseringar. Denna variabel används som ett mått på resultatjustering.

3.3.2. Oberoende variabler

Studien använder sig utav ett antal oberoende variabler i syfte att besvara de uppställda forskningsfrågorna. Variabeln underliggande resultat används för att undersöka hypotes 2 och operationaliseras som resultat efter finansiella poster minus onormala periodiseringar. Skäl till att bortse från extraordinära poster är på grund av att de inte tillhör kommunens ordinarie verksamhet och antas inte återkomma, de utgör därmed inte en del av kommunens finansiella hållbarhet (Navarro Galera m.fl., 2016; Rodriguez Bolívar m.fl., 2016). Soliditet beräknas som eget kapital minskat med pensionsförpliktelser intjänade före år 1998 dividerat med totala tillgångar. Pensionsförpliktelser intjänade före år 1998 redovisas vanligen inom linjen, det vill säga utanför balansräkningen och bygger på den så kallade blandmodellen. Kort sagt

innebär blandmodellen en kombination av kassamässig och bokföringsmässig logik. Att inte inkludera dessa kan leda till en missvisande bild av soliditeten som mått. Denna justering är allmänt accepterad och ger en mer korrekt bild av kommuners långsiktiga finansiella handlingsutrymme (Donatella m.fl., 2022).

För att undersöka kommuners effektivitet i form av kostnadseffektivitet används nyckeltalet *nettokostnadsavvikelse*. Nyckeltalet utgörs av avvikelsen mellan kommunens totala nettokostnad och beräknad total referenskostnad. Nettokostnaden består av bruttokostnaden reducerat med bruttointäkten. Referenskostnaden beräknas med nettokostnaden och ett antal variabler för innevarande år. Måttet anges i procent och består av variabler från förskola, fritidshem, grundskola, gymnasieskola, individ- och familjeomsorg och vård och omsorg om äldre. Kostnader för LSS exkluderas. Nyckeltalet har genomgått ändringar över tid varav år 2019 ändrades beräkningen för nettokostnadsavvikelsen till följd av förändringar i kostnadsutjämnningen mellan kommuner. Positiva värden indikerar att kommunen betalar mer än statistiskt beräknat vilket kan bero på ineffektivitet eller högre kvalitet på tjänster, för negativa värden är det tvärtom. Beräkningen av måttet är jämförelsevis och är inhämtat från Kolada.

3.3.3. Kontrollvariabler

Utöver de oberoende variablerna används därutöver ett antal kontrollvariabler. Resultat från föregående period är en dummyvariabel om föregående resultat var positivt eller inte. Det finns en tanke att ett tidigare positivt resultat kan påverka graden av resultatjustering. Tanken följer Cohen och Malkogiannis (2021) spår att kommuner med tidigare positiva resultat är mindre benägna att använda resultatjustering. Cohen och Malkogianni (2021) fann inget stöd för att tidigare resultat påverkade resultatjusteringen i kommuner, Ferreira (2024) däremot i sin undersökning om skulders påverkan på resultatjustering påvisade ett positivt samband mellan föregående resultat och användningen av resultatjustering.

Variabeln kassalikviditet grundas på ett vanligt accepterat mått inom finansiella analyser av svenska kommuners räkenskaper (Donatella m.fl., 2022). Måttet avser kommuners kortsiktiga betalningsförmåga och utgörs av omsättningstillgångar minus förråds-, lager- och exploateringstillgångar dividerat med kortfristiga skulder. Liknande variabler har använts i

tidigare forskning (Cohen & Malkogianni, 2021; Rikapito, 2024), slutsatserna om variabeln påverkan på resultatjustering är dock osäker. Cohen och Malkogianni (2021) fann ett negativt samband vad gäller kassalikviditet och resultatjustering medan Rikapito (2024) observerade ett positivt samband. Därmed görs inget antagande om riktningen på variabelns samband med den beroende variabeln.

Därutöver används kommunstorlek. Kommunstorlek utgörs av innevarande års totala tillgångar som logaritmerats för att hantera effekter förknippade med kommunens storlek. Stalebrink (2007) argumenterade att stora kommuner, med större administration, är mer benägna att använda resultatjustering. Likaså Watts och Zimmerman (1990) hävdade att desto större en organisation är, desto troligare används resultatjustering. Å andra sidan fann Cohen och Malkogianni (2021) stöd för att kommunstorlek hade en negativ påverkan på användandet av resultatjustering. Med hänsyn till osäkerheten vad gäller riktningen av sambandet mellan kommunstorlek och resultatjustering görs därmed ingen förutsägelse av sambandets riktning.

Slutligen introduceras en dummyvariabel för införandet av lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR). Lagen har i sig medfört ett antal förändringar gentemot sin företrädare. En av dessa förändringar är redovisning av vissa finansiella instrument till verkligt värde vilket ger en effekt på resultat. Rådet för kommunal redovisning har därtill gett ut nya rekommendationer till lagen vilket kan föranleda skillnader i hur tolkningar görs samt vad som inkluderas i de finansiella rapporterna. Inget antagande görs om den förväntade riktningen på lagstiftningens effekt, detta då å ena sidan redovisning till verkligt värde kan motivera resultatjustering. Å andra sidan kan andra delar av lagstiftningen tillsammans med nya rekommendationer från RKR hämma utövandet.

3.4. Tester

3.4.1. Z-test

Inledningsvis genomförs ett antal tester för att bekräfta huruvida kommuner justerar sina resultat för att redovisa små överskott. Det test som tillämpas härstammar från Burgstahler och Dichev (1997) och utgår från en analys av frekvensfördelningen av det ekonomiska resultatet. Burgstahler och Dichev (1997) menar att testet ställer nollhypotesen att om resultatjustering inte äger rum, skall fördelningen av rapporterade resultat vara jämn. Om

frekvensfördelningen är ojämn till höger om noll, kan det tyda på att kommuner vanligen rapporterar små positiva resultat (Burgstahler & Dichev, 1997; Ferreira, 2024). För att hantera heteroskedasticitet divideras resultaten med totala tillgångar från föregående år. Som komplement till den grafiska analysen används därtill Burgstahler och Dichevs (1997) Z-statistik för att avgöra om resultatet från den grafiska analysen är signifikant eller ej. Z-statistiken utgår från nollhypotesen att resultatjustering inte förekommer. Formel 5 visar uppställningen av Z-statistiken.

$$Z = \frac{(na_i - ne_i)}{\sigma} \quad (5)$$

Där:

na_i = antal observationer i intervall i ;

ne_i = förväntat antal observationer i intervall i . Förväntat antal observationer definieras som genomsnittet av observationer i de två intilliggande intervallerna, vilket följer Burgstahler och Dichevs (1997) definition av jämnhet: $ne_i = \frac{na_{i-1} + na_{i+1}}{2}$

σ = standardavvikelsen av differensen mellan antalet observationer i intervall i och det förväntade antalet observationer i samma intervall:

$$\sigma = \sqrt{Np_i * (1 - p_i) + \frac{N * (p_{(i-1)} + p_{(i+1)}) * (1 - p_{(i-1)} - p_{(i+1)})}{4}}$$

Där:

N = totala antalet observationer;

p_i = sannolikheten att en observation hamnar i intervall i .

Gällande z-testets nollhypotes, saknas inslag av resultatjustering ska Z-statistiken vara lika med noll. Visar den sig vara annat än noll för ett intervall, betyder det att antalet observationer i intervallet över- eller understiger det förväntade antalet observationer. Om fördelningen kring noll är ojämn, samt att det är en effekt av resultatjustering med hjälp av onormala periodiseringar, är det troligt att det underliggande resultatet borde vara jämnt fördelat (Ferreira, 2024).

3.4.2. Variansanalys

Eftersom finansiell hållbarhet antas påverka graden av resultatjustering i kommuner genomfördes en variansanalys. Variansanalysen är lämplig när skillnaden i medelvärden av fler än två grupper testas (Djurfeldt m.fl., 2018). Gruppernas medelvärden utgörs av studiens beroende variabel, onormala periodiseringar, som proxy för resultatjustering. Testet kompletteras med ett så kallat post-hoc test för att undersöka mellan grupper som eventuella skillnader i medelvärden är av statistisk signifikans. Det kompletterande testet heter Tukeys test.

Tre grupper baserade på intervall av resultat efter finansiella poster som andel av skatteintäkter och generella statsbidrag skapades. Det rapporterade resultatet justerat för extraordinära poster har uppvisats vara en indikator på finansiell hållbarhet i tidigare forskning (Navarro Galera m.fl., 2016; Rodriguez Bolívar m.fl., 2016). Att ställa resultatet i relation till skatteintäkter och generella statsbidrag underlättar jämförelser och gruppindelningen. De tre grupperna benämns: låg, mellan samt hög. Observationer i gruppen låg har ett resultat som andel av skatteintäkter och generella statsbidrag under noll procent. Grupp mellan består av de med ett resultat större än eller lika med noll, men mindre än två procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Den sista gruppen, hög, består av observationer med ett resultat större än eller lika med två procent.

3.4.3. Multivariat regressionsanalys

Young (1999) menar att onormala periodiseringar är ett vanligt och favoriserat verktyg för att sätta mått på hur tjänstemän väljer olika redovisningsval. För att testa om resultatjusteringar sker via onormala periodiseringar analyserades därmed frekvensfördelningen av rapporterade underliggande resultat.

Studiens huvudsakliga test består av multivariata regressionsanalyser för att testa studiens hypoteser. För att testa hur finansiella hållbarhetsmått påverkar onormala periodiseringar används två modeller. Variabeldefinition återfinns nedan i tabell 1. Den första modellen presenteras i formel 6 nedan där variabeln för underliggande resultat exkluderas. Den andra modellen inkluderar dummyvariabler för det underliggande resultatet indelat i deciler och presenter i formel 7. Att bryta ned resultatet i deciler bygger vidare på den tidigare

gruppindelningen i medelvärdestestet för att tydligare se eventuella skillnader mellan olika nivåer av det ekonomiska resultatet och dess inflytande på graden av resultatjustering.

$$|OP_{it}| = \alpha_1 + \beta_1 \text{Soliditet}_{it} + \beta_2 \text{Effektivitet}_{it} + \beta_3 \text{Likviditet}_{it} + \beta_4 \text{Kommunstorlek}_{it} + \beta_5 \text{Ny lag}_{it} + \beta_6 \text{FR}_{it-1} + \delta_t + u_i + \varepsilon_{it} \quad (6)$$

$$|OP_{it}| = \alpha_1 + \beta_1 \text{Decil } 1_{it} + \dots + \beta_{10} \text{Decil } 10_{it} + \beta_{11} \text{Soliditet}_{it} + \beta_{12} \text{Effektivitet}_{it} + \beta_{13} \text{Likviditet}_{it} + \beta_{14} \text{Kommunstorlek}_{it} + \beta_{15} \text{Ny lag}_{it} + \beta_{16} \text{FR}_{it-1} + \delta_t + u_i + \varepsilon_{it} \quad (7)$$

Där:

- δ_t = Koefficienten för år t
- u_i = Felterm inom kommun i
- ε_{it} = Felterm

Paneldataanalyser kombinerar tvärsnitts- och tidsseriedata vilket gör det möjligt att analysera observationer vid en tidpunkt men även över tid (Baltagi, 2005). Vanligen talas det om tre olika metoder för att analysera data: samlad minsta kvadratmetoden (OLS), fasta effekter (FE) och slumpmässiga effekter (RE). De tre metoderna gör olika antaganden i sina beräkningar. FE kontrollerar för kommunspezifika effekter som inte varierar över tid, exempel på detta är kommunens geografiska läge (Kohler & Kreuter, 2012). Den här metoden är lämplig för att studera förändringar inom en kommun. Slumpmässiga effekter antar att variationen mellan kommuner beror på slumpen (Torres-Reyna, 2007).

För att avgöra vilken metod som är bäst lämpad genomfördes ett par tester. För att testa huruvida OLS eller FE är att föredra användes F-testet. F-testet ställer nollhypotesen att alla koefficienter med undantag för konstanten, är lika med noll. Visar det sig att testet inte är signifikant, att nollhypotesen accepteras, är OLS att föredra. Förkastas nollhypotesen är FE mest lämplig men kräver ett ytterligare test för att avgöra om FE eller RE skall användas. Hausman testet jämför FE och RE. Nollhypotesen för testet är att koefficienterna i de två modellerna är likvärdiga, accepteras nollhypotesen anses RE att föredra. Likaså är testet signifikant och nollhypotesen förkastas är det FE som används. Breusch-Pagan LM-test gjordes för att avgöra om OLS eller RE skulle användas. Är testet signifikant är RE att föredra, annars är OLS den mest lämpliga metoden. Slutligen är standardfelen i kluster på kommunnivå.

I tabell 1 finns en översikt av ingående variabler med definitioner samt förväntade samband.

Tabell 1. *Sammanfattning av variabler.*

Beroende variabel	Förklaring	Förväntat tecken
$ OP_{it} $	Det absoluta värdet av onormala periodiseringar från Jones modellen (1991). Variabeln är skalad med totala tillgångar för kommun i år t-1	
Oberoende variabler		
$UnderRes_{it}$	Värdet av det underliggande resultatet. Definieras som rapporterat resultat efter finansiella poster, minus onormala periodiseringar. Variabeln är skalad med totala tillgångar för kommun i år t-1. Variabeln delas även in i decilerna 1–10.	+
$Soliditet_{it}$	Eget kapital dividerat med totala tillgångar.	-
$Effektivitet_{it}$	Nettokostnadsavvikelse totalt (%). Avvikelse i procent mellan total nettokostnad och total referenskostnad för förskola, fritidshem, grundskola, gymnasieskola, individ- och familjeomsorg och vård och omsorg om äldre.	-
Kontrollvariabler		
$Likviditet_{it}$	Omsättningstillgångar minus förråds-, lager- och exploateringstillgångar dividerat med kortfristiga skulder.	?
$Kommunstorlek_{it}$	Den naturliga logaritmen av totala tillgångar för innevarande år.	?
$Ny\ lag_{it}$	Dummyvariabel, intar värdet [1] för år då LKBR råder, annars [0].	?
FR_{it-1}	Dummyvariabel för rapporterat resultat före extraordinära poster föregående år. Intar värdet [1] om rapporterat resultat är positivt, [0] om det är negativt.	-

4. Resultat

Kapitlet för studiens resultat är indelat i två delar. Den första delen undersöker studiens första forskningsfråga huruvida kommuner ägnar sig åt resultatjustering, med hjälp av hypotes 1. Den andra delen undersöker studiens andra forskningsfråga, hur finansiell hållbarhet påverkar graden av resultatjustering i svenska kommuner, med hjälp av hypotes 2 - 5.

4.1. Del ett

4.1.1. Beskrivande statistik

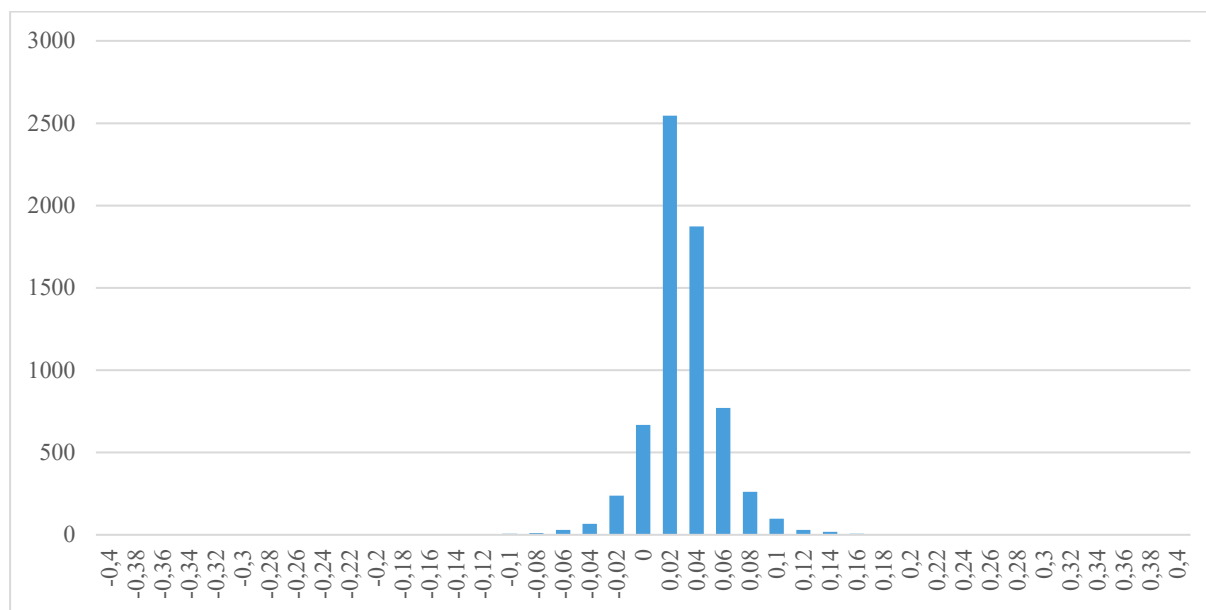
I bilaga A framgår beskrivande statistik för rapporterade resultat efter finansiella poster dividerat med totala tillgångar från föregående år, under perioden 2001–2023. Det genomsnittliga resultatet för samtliga år är positivt nära noll. Det summerade genomsnittet för samtliga observationer är 0,02 med en standardavvikelse på 0,034. Det årliga genomsnittet varierar från 0,002 år 2002, till 0,05 år 2021. Åren med lägst genomsnitt var 2002, 2003 samt 2004. Enbart åren 2001–2004 uppvisar negativa värden i kvartil 1, andelen rapporterade positiva resultat har således ökat. Åren 2020–2022 visar på högre genomsnitt än tidigare år vilket antagligen beror på covidpandemin och de extra statsbidrag som delades ut. I sin helhet tycks kommuner rapportera allt större positiva resultat.

I figur 1 presenteras fördelningen av resultat efter finansiella poster. Av figuren framgår det att de flesta av de rapporterade resultaten befinner sig strax till höger om noll. Enbart ett fåtal rapporterade resultat understiger nollan.

I tabell 2 visas de faktiska och förväntade observationerna inom de två intervallen närmast noll samt värdet på Z-testet. Inom intervall $-0,02;0$ förväntades 1392 observationer medan det faktiska antalet var 667. Likaså inom intervall $0;0,2$ uppvisade faktiska observationer ett större antal än det förväntade. Z-statistiken tyder på ojämnheter i båda intervallen runt nollan. Därtill uppvisar vardera intervall ett p-värde som är statistiskt signifikant på 1%-nivån. Resultatet är i linje med tidigare forskning att det finns en ojämn fördelning kring nollan (Cohen m.fl., 2019; Ferreira m.fl., 2013; Ferreira, 2024). I figur 1 synliggörs det att majoriteten av rapporterade resultat under perioden var smått positiva. Det kan tyda på att kommuner använder sig utav resultatjustering för att rapportera smått positiva resultat

samtidigt som negativa resultat aktivt undviks i likhet med vad forskning i andra länder observerat (Cohen & Malkogianni, 2021; Cohen m.fl., 2019; Ferreira; 2024; Ricapito, 2024).

Figur 1. Histogram av frekvensfördelning av årets resultat.

Tabell 2. statistisk signifikans av ojämnheter nära noll i frekvensfördelningen av årets resultat.

Intervall	2001 till 2023		Z-statistik (p värde)
	Resultat		
	Antal observationer		
	Faktiska	Förväntade	
-0,02;0	667	1392	-22,876*** (0,000)
0;0,02	2546	1270	28,803*** (0,000)

Kommentar: *** $p < 0,001$

Den beskrivande statistiken för tester med onormala periodiseringar som proxy för resultatjustering presenteras tillsammans med onormala periodiseringar i tecknade tal samt underliggande resultat i tecknade tal i tabell 3. Samtliga variabler uppvisar positiva medelvärden, för variabeln onormala periodiseringar är medelvärdet strax över nollan. Det kan tyda på att kommuner är mer benägna att höja sitt redovisade resultat med hjälp av onormala periodiseringar. Jämförs variablerna UnderRes och Resultat i respektive kvartil tycks det framgå att det rapporterade resultatet närmar sig mot positiva resultat nära noll oavsett om det underliggande resultatet är negativt eller positivt.

Tabell 3. Beskrivande statistik för variabler i frekvensfördelning.

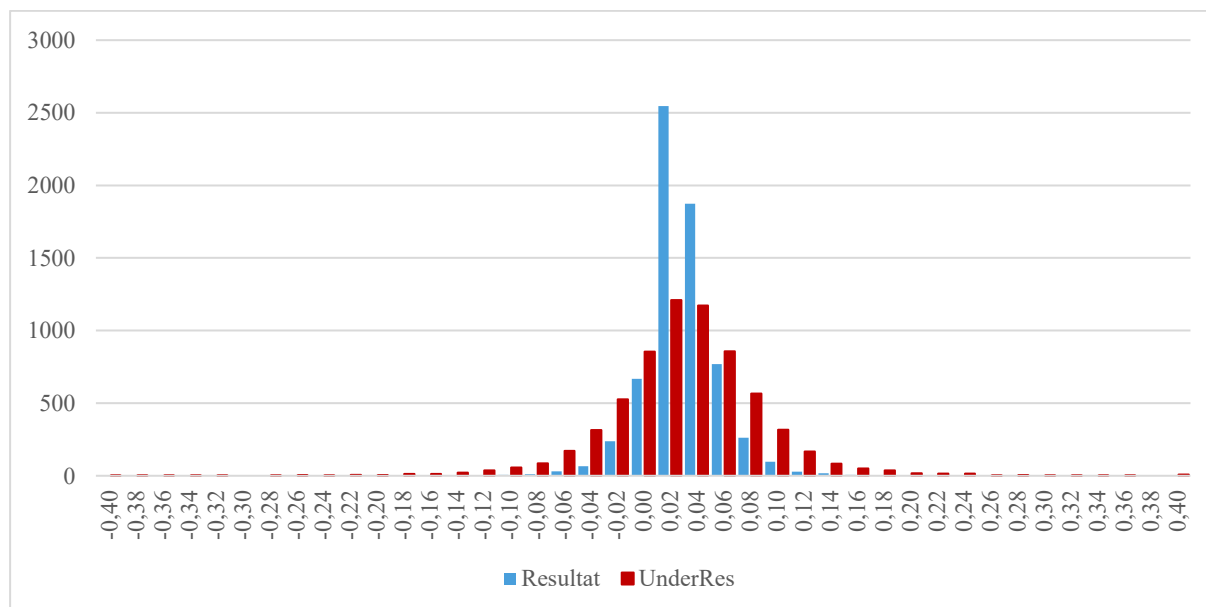
Oberoende variabler	Antal observationer	Medelvärde	Standardavvikelse	Kvartil 1	Kvartil 2	Kvartil 3
Resultat	6644	0,020	0,034	0,005	0,018	0,033
OP	6644	0,000	0,056	-0,026	-0,001	0,025
UnderRes	6644	0,020	0,062	-0,010	0,020	0,051

4.1.2. Frekvensfördelning

Figur 2 visar frekvensfördelningen av rapporterat resultat och underliggande resultat. Det framgår att spridningen av rapporterat resultat är lägre än underliggande resultat. Omvänt kan det sägas att rapporterat resultat är i större utsträckning koncentrerat vid nollan. Rapporterat resultat visar på ojämnheter i fördelningen kring nollan med flest observationer inom intervall 0;0,2. Underliggande resultat uppvisar en jämnare fördelning över lag med en viss vridning till höger sida om noll. Det är tydligt i diagrammet att rapporterade resultat kring nollan är betydligt mer förekommande än underliggande resultat.

Z-statistiken i tabell 4 bekräftar det figur 2 uppvisar. Tvärsnittet för rapporterade resultat uppvisade statistisk signifikans på nivån 1% för båda intilliggande intervallen om nollan. Gällande underliggande resultat, är Z statistiken statistiskt signifikant på 1% nivån för intervallet till höger om noll. Intervallet till vänster om noll uppvisar ingen statistisk signifikans.

Figur 2. Histogram över frekvensfördelningen av årets resultat och underliggande resultat.

Differensen mellan faktiska och förväntade observationer är betydligt lägre för underliggande resultat än för resultatvariabeln vilket get stöd för tanken att resultatet justeras för att närma sig noll. Även i detta fall är det i linje med vad tidigare forskning har sett i andra länder såsom Italien (Cohen m.fl., 2019), Portugal (Ferreira, 2024) och Grekland (Cohen & Malkogianni, 2021).

Tabell 4. Statistisk signifikans av ojämnheter nära noll i frekvensfördelningen av årets resultat och frekvensfördelningen av underliggande resultat.

Intervall	2001 till 2023			2001 till 2023		
	Resultat			UnderRes		
	Antal observationer		Z-statistik	Antal observationer		Z-Statistik
	Faktiska	Förväntade	(p-värde)	Faktiska	Förväntade	(p-värde)
-0,02;0	667	1392	-22,876*** (0,000)	854	869	-0,444 (0,657)
0;0,02	2546	1270	28,803*** (0,000)	1211	1014	5,390*** (0,000)

Kommentar: *** p <0,001

Med testerna i åtanke finner studien stöd för både tidigare forskning i andra länder och hypotes 1 som antar att kommuner använder resultatjustering för att redovisa små positiva resultat. Det är värt att ha i åtanke att kommuner skall enligt svensk lagstiftning lägga en budget där intäkter överstiger kostnader. Det är därmed inte orimligt att justeringar görs, vilket leder till fler observationer inom intervallen nära noll, för att uppfylla detta krav.

4.2. Del två

Del två undersöker den andra forskningsfrågan, hur finansiell hållbarhet påverkar graden av resultatjustering i svenska kommuner.

4.2.1. Beskrivande statistik

Tabell 5 summerar den beskrivande statistiken för onormala periodiseringar i både absoluta och tecknade tal för varje år av den studerade perioden 2001–2023. När onormala periodiseringar mäts i tecknade tal indikerar positiva värden att periodiseringarna används i syftet att förbättra det redovisade resultatet. Omvänt tyder ett negativt värde på att det

redovisade resultatet försämras. Det är tydligt att medelvärdet när onormala periodiseringar tillåts inta ett negativt värde hamnar väldigt nära noll för samtliga år. Det kan indikera att effekterna från resultatförbättring och resultatförsämring slår ut varandra. För ett antal av åren under perioden är medelvärdet negativt vilket tyder på att onormala periodiseringar i genomsnitt används i syfte att dämpa det redovisade resultatet. Spridningen på tecknade onormala periodiseringar har sedan år 2015, med undantag för år 2017, minskat fram till år 2019. Det är möjligt att utövandet av resultatjustering via onormala periodiseringar minskade alternativt att stora ingripanden inte varit nödvändiga.

Tabell 5. Beskrivande statistik för onormala periodiseringar i absoluta tal och tecknade tal.

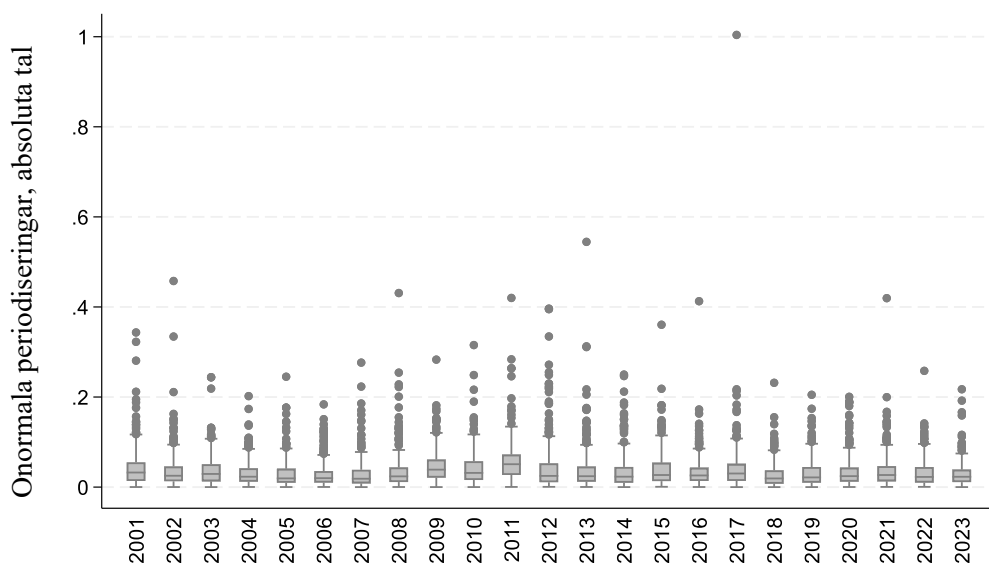
År	OP				År	OP			
	Min	Max	Medel	Std.av		Min	Max	Medel	Std.av
2001	0,000	0,343	0,044	0,046	2001	-0,281	0,343	0,018	0,085
2002	0,000	0,458	0,037	0,044	2002	-0,458	0,142	-0,002	0,059
2003	0,000	0,244	0,038	0,036	2003	-0,244	0,244	-0,016	0,050
2004	0,000	0,202	0,031	0,030	2004	-0,202	0,136	-0,008	0,045
2005	0,000	0,245	0,030	0,033	2005	-0,177	0,245	0,002	0,049
2006	0,000	0,184	0,028	0,029	2006	-0,184	0,130	0,008	0,040
2007	0,000	0,276	0,029	0,035	2007	-0,171	0,276	0,011	0,045
2008	0,000	0,431	0,036	0,045	2008	-0,431	0,254	-0,015	0,059
2009	0,000	0,283	0,047	0,038	2009	-0,283	0,148	-0,034	0,052
2010	0,000	0,315	0,042	0,039	2010	-0,216	0,315	0,030	0,049
2011	0,000	0,420	0,058	0,048	2011	-0,420	0,284	0,042	0,067
2012	0,001	0,396	0,046	0,060	2012	-0,249	0,396	0,008	0,078
2013	0,000	0,545	0,039	0,053	2013	-0,312	0,545	-0,008	0,072
2014	0,000	0,250	0,035	0,040	2014	-0,250	0,247	-0,009	0,055
2015	0,001	0,360	0,040	0,041	2015	-0,360	0,113	-0,022	0,053
2016	0,000	0,413	0,035	0,037	2016	-0,413	0,135	0,003	0,055
2017	0,000	1,004	0,042	0,068	2017	-0,213	1,004	-0,017	0,098
2018	0,000	0,232	0,027	0,029	2018	-0,140	0,232	-0,005	0,039
2019	0,000	0,205	0,032	0,031	2019	-0,146	0,205	0,009	0,046
2020	0,000	0,200	0,035	0,035	2020	-0,200	0,190	-0,016	0,045
2021	0,000	0,420	0,037	0,039	2021	-0,167	0,420	0,023	0,055
2022	0,001	0,258	0,031	0,031	2022	-0,141	0,258	0,008	0,047
2023	0,000	0,217	0,029	0,029	2023	-0,217	0,166	-0,010	0,042

När onormala periodiseringar presenteras i absoluta tal, och således visar nettoeffekten av periodiseringarna, framgår existensen av en viss skillnad i medelvärdet för de olika åren. År 2011 visar det högsta medelvärdet på 0,058 medan år 2018 har lägst medelvärde (0,027).

Det kan dock inte utläsas någon tydlig trend utöver att användandet av periodiseringarna har varit någorlunda konstant.

Med hänsyn särskilt till år 2017 som uppvisar ett maxvärde på 1,004 i både tecknade och absoluta tal är det lägligt att undersöka eventuella uteliggande observationer. I figur 3 nedan presenteras lådagram för varje år från och med 2001 till 2023. Åtta av de totalt 23 åren har värden som överstiger 0,4 och ett värde över 1. Valet har varit att i första hand inkludera uteliggarna då extremvärdena varken beror på felaktigheter i beräkningarna eller felrapporterade siffror.

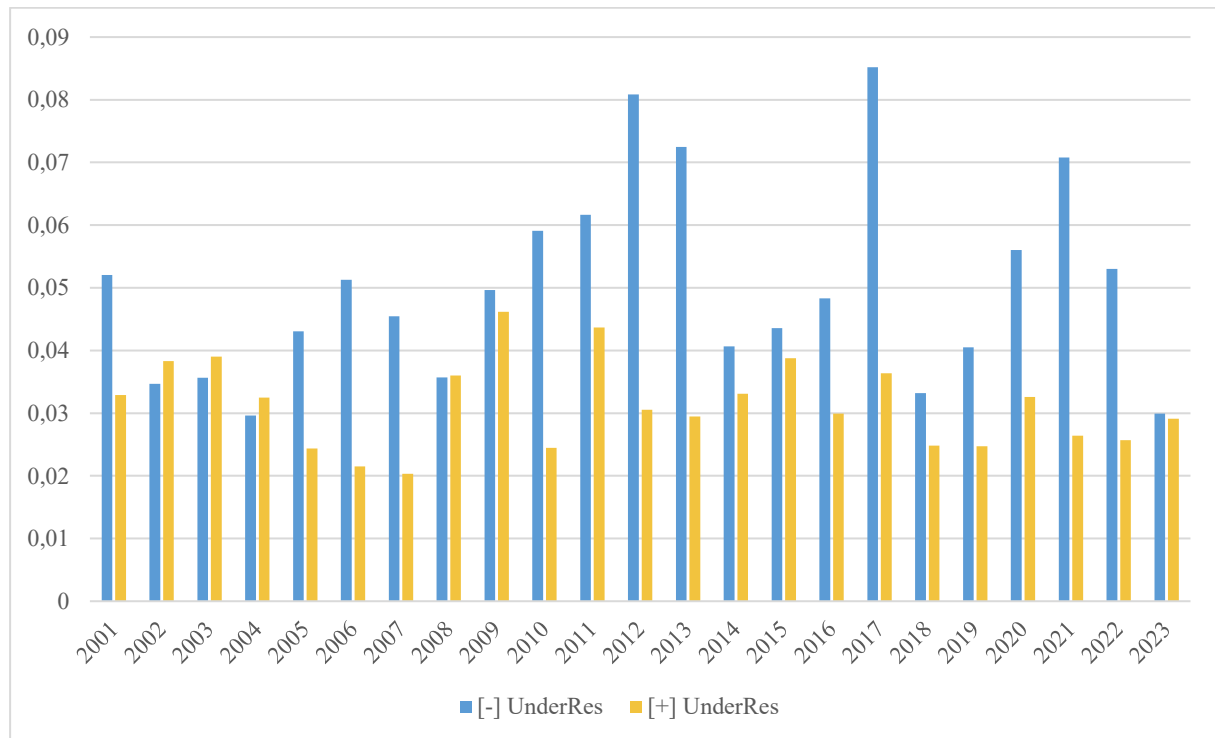
Figur 3. Årsvisa lådagram för absoluta onormala periodiseringar.

Figur 4 visar medelvärdet på onormala periodiseringar i absoluta tal för varje år under den studerade perioden utifrån huruvida det underliggande resultatet var negativt eller positivt. Figuren ger en indikation på att det finns skillnader i graden av resultatjustering bland kommuner när resultatet innan justering delas in i kategorier för negativt kontra positivt resultat. Endast åren 2002, 2003 och 2004 var medelvärdet på onormala periodiseringar hos kommuner med ett positivt resultat högre än för de med ett negativt resultat. Kommuner med positiva resultat har en jämförelsevis jämn trend på medelvärdet över tid till skillnad från kommuner med negativa resultat där värdet fluktuerar kraftigt särskilt efter år 2011 och framåt. Vid en jämförelse med Cohen och Malkogiannis undersökning av italienska kommuner visar det sig att italienska kommuners medelvärde på onormala periodiseringar är väldigt nära varandra utifrån om resultatet var positivt eller negativt. Figur 4 nedan tyder på

stundvis stora differenser där medelvärdet hos gruppen med negativa resultat är mer än dubbelt så stor som hos de med positiva resultat. Detta ger ett visst stöd för hypotes 2 att kommunens underliggande resultat påverkar graden av resultatjustering.

Figur 4. Medelvärdet av absoluta onormala periodiseringar i relation till tecknade underliggande resultat.

I tabell 6 redogörs för överblickande statistik av studiens variabler. Studiens beroende variabel, absoluta onormala periodiseringar, har ett medelvärde på 0,037 med standardavvikelse på 0,042. Variabelns minvärde är 0,000 eftersom variabeln är mätt i absoluta tal kan den inte anta ett negativt värde, och dess maxvärde är 1,004. Antalet observationer för variablerna varierar från 4332 till 6647, skälet till att antalet observationer fluktuerar beror främst på variabeln förknippad med genomsnittligt resultat över en tioårsperiod. Med undantag för genomsnittligt resultat på fem och tio år, är antalet observationer för vardera variabel relativt lika till antal. Vad gäller kommunernas långsiktiga betalningsförmåga, soliditet inklusive pensionsåtagandanden intjänade före 1998, är medelvärdet cirka 10,97 procent. För kommunernas kortsiktiga betalningsförmåga visar variabeln likviditet ett medelvärde på 101 procent vilket tyder på att kommuner i genomsnitt klarar av att betala sina kortsiktiga åtaganden. Variabeln för kommuners ekonomiska effektivitet visar att kommuner i genomsnitt har ett kostnadsläge som överstiger

nettokostnaden med cirka 1,86 procent. De tre variablerna soliditet, likviditet och effektivitet har stora spridningar vad gäller deras minimi- och maximumvärden.

Tabell 6. *Beskrivande statistik av variabler*

Variabler	n	Min	Max	Medel	Std.av
Beroende variabel					
OP	6 644	0,000	1,004	0,037	0,042
Oberoende variabler					
Underliggande resultat, årligt	6 644	-0,958	0,849	0,020	0,062
Underliggande resultat, 5 år	5 491	-0,122	0,335	0,021	0,025
Underliggande resultat, 10 år	4 046	-0,072	0,171	0,020	0,018
Soliditet %	6 642	-148,967	77,000	10,972	24,537
Effektivitet %	6 603	-100,000	29,770	1,857	7,031
Kontrollvariabler					
Likviditet %	6 645	10,561	1220,081	101,175	71,052
Kommunstorlek	6 645	4,91	8,31	6,03	0,50
		Ja		Nej	
Binära variabler	n	%	n	%	
Ny lag	6 647	1445	21,7	5202	78,3
Föregående resultat	6 644	5570	83,8	1074	16,2

En av studiens binära variabler för införandet av en ny lag, visar att 21,7 procent av observationerna tillhör perioden då lagen trätt i kraft. Den binära variabeln för om kommuner har haft ett positivt eller negativt resultat i föregående period, visar att majoriteten av observationerna (83,8 procent) har registrerat positiva resultat under den studerade perioden.

4.2.2. Bivariat analys

Tabell 7 presenterar variansanalysen av absoluta onormala periodiseringar där antalet observationer (6643) har delats in i tre grupper utifrån årets resultat som andel av skatteintäkter och generella statsbidrag. Grupperna benämns låg, mellan och hög.

Den första gruppen består av observationer (1031) som uppvisat ett resultat under noll procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Därefter följer de observationer (2194) med ett resultat större än noll men mindre än två procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Den tredje och sista gruppen utgör observationer (3418) med ett resultat som är lika med eller överstiger två procent. Det framgår att enbart gruppen med ett resultat under noll procent har ett medelvärde (0,040) som överstiger medelvärdet för samtliga observationer (0,037). Gruppen uppvisar även högst standardavvikelse bland de tre grupperna (0,045) följt av de med ett resultat över två procent. De två andra grupperna uppvisar medelvärden under (0,036) värdet för samtliga observationer. Gruppen med ett resultat över två procent har ett jämförelsevis högt maxvärde vilket beror på en tidigare nämnd uteliggare.

Tabell 7. Beskrivande statistik för variansanalys

OP	N	Medel	Std. av	Std. fel	95% konfidensintervall för medelvärde			
					Nedre gräns	Övre gräns	Min	Max
Låg	1031	0,040	0,045	0,002	0,037	0,043	0,000	0,458
Mellan	2194	0,036	0,039	0,001	0,034	0,038	0,000	0,545
Hög	3418	0,036	0,042	0,001	0,035	0,038	0,000	1,004
Total	6643	0,037	0,044	0,001	0,036	0,038	0,000	1,004

I tabell 8 nedan presenteras ett anova test om gruppernas medelvärden skiljer sig åt. Testets F-värde indikerar att det finns en skillnad mellan åtminstone två av gruppernas medelvärden. P-värdet tyder därtill på statistisk signifikans på nivån 0,001. Det tycks därmed finnas en skillnad hur mycket kommuner använder resultatjustering utifrån deras ekonomiska resultat. För att undersöka vilka grupper som skiljer sig åt har Tukeys test genomförts.

Tabell 8. Anova test av medelvärden.

OP	Kvadratsumman	df	Kvadratisk medelvärde	F	Sig.
Mellan grupper	0,013	2	0,07	3,826	0,022
Inom grupper	11,443	6640	0,002		
Total	11,456	6642			

Tabell 9 innehåller resultatet från Tukeys test, det kan utläsas att skillnaden i gruppernas medelvärden jämförs. Av testet framgår det att skillnaden i medelvärden är statistiskt signifikant när medelvärdet när grupperna låg och mellan samt låg mot hög ställs mot varandra. Enligt testet är skillnaden i båda jämförelserna statistiskt signifikant under testets gräns på 0,05. Skillnaden i medelvärde är inte statistiskt signifikant när grupperna med högt och mellan resultat jämförs.

Medelvärdetestet med efterföljande Tukeys test ger en indikation på att graden av resultatjustering inom kommuner skiljer sig åt beroende på kommunens resultat åtminstone när det är en fråga om resultatet befinner sig nära noll.

Tabell 9. *Post-hoc Tukey test.*

Grupp	Medelvårdesskillnad	Tukey		95% Konfidensintervall	
		Std. fel	Sig.	Nedre gräns	Övre gräns
mellan vs låg	-0,004*	0,002	0,024	-0,008	-0,000
hög vs låg	-0,004*	0,002	0,032	-0,007	-0,000
hög vs mellan	0,000	0,001	0,940	-0,002	0,003

Kommentar: * $p < 0,05$

Tabell 10 illustrerar korrelationsmatrisen där samband mellan beroende, oberoende och kontrollvariabler framgår. Matrisen visar utöver korrelationen mellan den beroende och de oberoende variablerna även korrelationen sinsemellan de oberoende variablerna. Matrisen visar värden som kan variera från -1 till +1. Ett värde på -1 tyder på ett perfekt negativt samband medan +1 är ett positivt samband (Barmark & Djurfeldt, 2020).

Av de oberoende variablerna visar två av tre statistisk signifikans i sin korrelation med den beroende variabeln. Underliggande resultat visar på näst högst korrelation med ett negativt värde på -0,083 och ett p-värde mindre än 0,01. Variabelns negativa samband med den beroende variabeln, tillsammans med uppvisad statistisk signifikans går emot hypotes 2 och står i strid med tidigare forskning där absoluta onormala periodiseringar har använts (Cohen & Malkogianni, 2021). Att hypotes 2 inte får stöd hittills kan bero på att korrelationsmatrisen inte ger en fullständig bild i detta fall när ett u-format samband antas. Därtill kan skillnaden i tecken gentemot tidigare forskning bero på att resultatet i denna studie tillåts visa negativa resultat, till skillnad från Rikapitos (2024) samt Cohen och Malkogiannis (2021) studier.

Även variabeln för långsiktig betalningsförmåga, soliditet, visar en negativ korrelation (-0,031) med ett p-värde lägre än 0,05. Detta stödjer hypotes 3 som antar ett negativt samband mellan soliditet och resultatjustering. Sambandet är förenligt med tidigare forskning där högre skulder antogs leda till en högre grad av resultatjustering (Cohen & Malkogianni, 2021; Ricapito, 2024). Vad gäller kommuners effektivitet är korrelationen negativ (-0,019) med ett p-värde som inte indikerar statistisk signifikans och ger därmed inte stöd för hypotes 4 som antar att det finns ett positivt samband mellan effektivitet och resultatjustering.

Gällande kontrollvariablerna likviditet, kommunstorlekstorlek, ny lag och föregående resultat, uppvisar alla utom likviditet negativa korrelationer med den beroende variabeln. Variabeln likviditet visar ett positivt samband med statistisk signifikans på nivån 0,01. Kommunstorlek har ett p-värde under 0,05 och p-värdet för ny lag understiger 0,01. Föregående resultat uppvisar inte statistisk signifikans.

Tabell 10. Spearman's och Pearson's korrelationsmatris.

Spearman's Pearson's	 OP 	 UnderRes 	Soliditet	Effektivitet	Likviditet	Kommun- storlek	Ny lag	FR
OP	--	0,010	-0,040**	-0,019	0,065**	-0,077**	-0,043**	-0,030*
UnderRes	-0,083**	--	0,090**	-0,101**	0,053**	0,073**	0,075**	0,093**
Soliditet	-0,031*	0,068**	--	-0,218**	0,342**	0,466**	0,307**	0,141**
Effektivitet	-0,019	-0,076**	-0,177**	--	0,044**	-0,316**	0,044**	-0,060**
Likviditet	0,150**	-0,023	0,360**	-0,0147	--	0,006	0,203**	0,094**
Kommun- storlek	-0,031*	0,046**	0,454**	-0,255**	0,108**	--	0,216**	0,173**
Ny lag	-0,052**	0,058**	0,292**	0,028*	0,167**	0,213**	--	0,055**
FR	-0,02	0,074**	0,145**	-0,056**	0,067**	0,161**	0,055**	--

Kommentar: * p < 0,05, ** p < 0,01

Risken för multikollinearitetsproblem tycks vara någorlunda låg. Problemet uppstår när två eller flera oberoende variabler visar på hög korrelation sinsemellan. Om problemet uppstår riskerar t-statistiken att bli lägre i kommande regressionsanalyser. Ett möjligt tillvägagångssätt att hantera problemet är att exkludera en av de korrelerade variablerna i kommande regressionsanalyser. Djurfeldt m.fl. (2018) menar att värden som överstiger eller understiger +/-0,8 riskerar att förvräda resultatet i eventuella modeller. Utifrån tabellen framgår att kommunstorlek har högst korrelation i både Pearsons (0,454) och Spearman's (0,466) matris med variabeln soliditet. Värdet understiger gränsvärdet på 0,8. Förekomsten av eventuella multikollinearitetsproblem testas även med hjälp av *variance inflation factors* (VIF) vilket presenteras i anslutning till regressionsanalysen.

4.2.3. Multivariat analys

För att närmare undersöka huruvida ett u-format samband mellan finansiell hållbarhet och resultatjustering föreligger i kommuner skapades dummyvariabler för varje decil av årets underliggande resultat, genomsnittligt underliggande resultat över fem år samt genomsnittligt underliggande resultat över tio år. Värdena utgår från kommunernas resultat efter finansiella poster och har justerats med kommunens totala tillgångar föregående år. Att använda information från resultaträkningen som en indikator på finansiell hållbarhet har förekommit i tidigare forskning (Navarro Galera m.fl., 2016; Rodriguez Bolívar m.fl., 2016), specifikt årets resultat rensat för extraordinära poster vilket jämföras med posten resultat efter finansiella poster i kommunal redovisning.

Decilerna ger en djupare insikt hur svaga och starka resultat påverkar kommuners användande av resultatjustering. Valet att inkludera tre mått på resultatet är för att fånga upp användningen av onormala periodiseringar på kort-, medel- och lång sikt. Beskrivande statistik för decilerna återfinns i bilaga B. Eftersom studiens data utgör en period över 20 år är det värt att poängtera att en krona intjänad år 2023 inte besitter samma värde som en krona intjänad år 2001. Att justera resultatet med totala tillgångar från föregående period neutraliserar inte värdeförändringen helt och hållet, det är däremot en kompromiss då studiens beroende variabel är justerad på samma vis.

Tre deciler för det årliga underliggande resultatet består av negativa värden. För det femåriga genomsnittet visar enbart decil 1 negativa värden och för det tioåriga snittet består inte någon decil av endast negativa värden. Med flera dummyvariabler behöver en av dessa anta rollen som referensgrupp. Med tanke på att decil 1 och 10 för de tre resultaten innehåller extremvärden, särskilt gällande det årliga underliggande resultat, gjordes valet att inta en neutral referensgrupp i form av decil 5.

Innan resultaten från studiens regressioner presenteras är det passande att gå igenom de tester och deras resultat som genomförts för att testa modellernas kvalitet. Samtliga modeller har genomgått tester för vilken uppskattningsmetod är mest lämplig; OLS, FE eller RE.

Hausmans test ställer nollhypotesen att den mest lämpliga modellen är RE. Visar testet ett resultat som är statistiskt signifikant på åtminstone nivån 0,05 förkastas nollhypotesen och FE bör användas. Resultaten av Hausman testen för varje modell tyder på att FE är att föredra. I det fall att Hausman testet hade föredragit RE hade sedan ett Breusch-Pagan lagrange

modifier test genomförts för att fastställa om OLS eller RE skulle använts. Testets nollhypotes antar att OLS är att föredra, förkastas den så är RE lämpligast. Testets resultat valdes att inkluderas för helhetens skull. Efter Hausmans test gjordes ett F-test om FE var mer passande än OLS. F-testet har nollhypotesen att det inte finns kommunspezifika effekter. Ett statistiskt signifikant värde tyder på att FE är mest lämpligt att använda. Även i detta test var FE lämpligast. Följaktligen har modellerna testats för heteroskedasticitet med ett modifierat Wald test. Wald testet antar i sin nollhypotes att heteroskedasticitet inte föreligger.

Heteroskedasticitet innebär att residualen inte är konstant och behöver kontrolleras. Wald testets nollhypotes förkastades vilket betyder att heteroskedasticitet förekommer i samtliga modeller. Slutligen testades modellerna för seriekorrelation vilket kan infinna sig när data utgörs av långa tidsserier, vanligen längre än 20 år. Testet har nollhypotesen att seriekorrelation inte förekommer. Både heteroskedasticitet och seriekorrelation kan hanteras med hjälp av robusta standardfel. Testernas utfall återfinns i slutet av tabell 11.

I tabell 11 presenteras fem regressionsmodeller. Till skillnad från den bivariata analysen där samband mellan två variabler studeras, undersöker regressionsanalysen hur de oberoende variablerna tillsammans påverkar den beroende variabeln. Onormala periodiseringar i absoluta tal används som proxy för resultatjustering och utgör den beroende variabeln. Modell 1 exkluderar variabeln underliggande resultat för att närmare se effekterna av resterande variabler när decilerna inte ingår. Modell 2, 3 och 4 introducerar decilerna bestående av årligt underliggande resultat, genomsnittligt underliggande resultat på fem år samt genomsnittligt resultat på tio år respektive. Modell 5, till skillnad från resterande modeller använder det årliga underliggande resultatet i absoluta tal i syfte att skapa tydligare jämförbarhet gentemot tidigare forskning.

Koefficienten visar hur mycket den beroende variabeln förändras när den oberoende variabeln ökar med en enhet och presenteras direkt till höger om variabelns namn. En positiv koefficient betyder att den oberoende och beroende variabeln rör sig i samma riktning, ökar den oberoende med en enhet så ökar den beroende likaså. Ett negativt samband indikerar att när den oberoende ökar så minskar den beroende variabeln. Värden inom parentes är koefficientens t-värde. Samtliga modeller visar F-värden på signifikansnivån $<0,001$. Det högsta registrerade VIF-värdet är 1,95 och understiger den gräns på 2,5 Djurfeldt m.fl. (2018) föreslår. Således är multikollinearitet inte ett problem i detta fall.

Tabell 11. Panelregressioner med robusta standardfel i kluster på kommunnivå.

Variabler	Exkl. resultat Modell 1	Årligt resultat Modell 2	Genomsnitt, 5 år Modell 3	Genomsnitt, 10 år Modell 4	Årligt i absoluta tal Modell 5
Konstant	0,122* (2,19)	0,033 (0,72)	0,149* (2,11)	0,105 (1,21)	0,049 (1,19)
Decil 1		0,067*** (24,85)	0,012*** (4,05)	0,008* (2,12)	-0,006*** (-5,13)
Decil 2		0,022*** (18,17)	0,003 (1,40)	0,002 (0,61)	-0,005*** (-4,76)
Decil 3		0,009*** (8,85)	0,001 (0,38)	0,001 (0,44)	-0,004*** (-4,03)
Decil 4		0,003** (2,81)	-0,003 (-1,65)	0,001 (0,45)	-0,003** (-3,18)
Decil 6		0,001 (0,97)	0,001 (0,39)	-0,001 (-0,63)	0,005*** (4,49)
Decil 7		0,006*** (5,77)	0,000 (0,19)	-0,000 (-0,20)	0,008*** (6,32)
Decil 8		0,012*** (10,53)	0,003 (1,18)	0,002 (0,92)	0,015*** (12,33)
Decil 9		0,022*** (16,42)	0,003 (1,18)	0,002 (0,70)	0,029*** (19,09)
Decil 10		0,062*** (26,09)	0,007* (2,23)	0,003 (0,73)	0,080*** (25,60)
Soliditet	-0,000‡ (-1,71)	-0,000‡ (-1,84)	-0,000 (-1,61)	-0,000 (-0,33)	-0,000** (-2,91)
Effektivitet	0,000 (0,99)	0,000 (0,93)	0,000‡ (0,80)	0,000 (0,95)	0,000** (2,79)
Likviditet	0,000*** (3,59)	0,000*** (3,51)	0,000** (3,11)	0,000** (2,85)	0,000*** (3,58)
Kommunstorlek	-0,015 (-1,56)	-0,004 (-0,48)	-0,022 (-1,83)	-0,012 (-0,86)	-0,004 (-0,56)
Ny lag	-0,009 (-1,59)	-0,006 (-1,31)	0,006 (1,03)	-0,012* (-2,05)	-0,010* (-2,49)
FR	-0,001 (-0,86)	0,000 (0,08)	-0,001 (-0,61)	-0,001 (-0,51)	-0,002‡ (-1,93)
<i>N</i>	6 601	6 601	5 484	4 041	6 601
<i>F</i> -värde	9,22***	72,33***	7,28***	6,28***	64,57***
<i>R</i> ²	0,048	0,357	0,060	0,053	0,403
adj. <i>R</i> ²	0,044	0,354	0,054	0,046	0,400
VIF max	1,56	1,88	1,91	1,95	1,85
Hausman	37***	107***	86***	30*	107***
F-test	8***	3***	9***	7***	10***
BP-LM	480***	76***	191***	194***	75***
Wald	33 929***	36 920***	41 789***	48 064***	27 826***
Seriekorrelation	30***	12***	20***	16***	19***
Kommunfixed	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Årsfixed	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja

Kommentar: ‡ p < 0,1, * p < 0,05, ** p < 0,01, *** p < 0,001

Utav modellerna visar modell 5 högst förklaringsgrad (justerat R^2 -värde) där cirka 40 procent av variationen av den beroende variabeln förklaras med hjälp av de oberoende variablerna. Modell 2 där det årliga underliggande resultatet inkluderas har näst högst förklaringsgrad på 35 procent. Modell 1, 3 och 4 visar jämförelsevis låga förklaringsgrader med modell 3 som högst på 5 procent.

Vad gäller decilerna för underliggande resultat i modell 2 och 3 är samtliga koefficienter positiva, vilket tyder på att graden av resultatjustering ökar när det underliggande resultatet är större. Det intressanta är att koefficienternas lutning från decil 1 planar ut för att sedan bli brantare efter decil 6 och 7 i respektive modell. Modell 4 uppvisar samma mönster, om något flackare för att även övergå till en negativ lutning för decil 6 och 7. Detta ger en indikation på att graden av resultatjustering är som lägst när det underliggande resultatet är smått positivt vad gäller kort-, medel- och lång sikt. Modellerna ger stöd för hypotes 2 där ett u-format samband mellan underliggande resultat och resultatjustering antas. Likaså styrker modellerna det resultat tidigare forskning har sett vad gäller studier med absoluta tal (Cohen & Malkogianni, 2021; Rikapito, 2024).

Endast decil 6 i modell 2 uppvisar ingen statistisk signifikans medan i modell 3 är enbart decil 1 och 10 statistiskt signifikanta på nivån 0,05. Modell 4 med genomsnittligt underliggande resultat på 10 år visar inte samma mönster, därtill ingen statistisk signifikans.

I bilaga C illustreras spridningen av den beroende variabeln i förhållande till den oberoende variabeln årligt underliggande resultat utifrån modell 2. Figuren bekräftar tanken om ett u-format samband med en viss vridning till höger om noll.

Modell 5 kräver en annorlunda tolkning av decilernas koefficienter. Eftersom variabeln underliggande resultat mäts i absoluta tal i denna modell, betyder en negativ koefficient på en decil att den besitter en jämförelsevis lägre grad av resultatjustering gentemot referensgruppen (decil 5). Omvänt tyder en positiv koefficient på en jämförelsevis högre grad av resultatjustering. I modell 5 visar decilerna en nästintill linjär stigning med störst påverkan på den beroende variabeln i decil 10. Samtliga deciler i modell 5 visar statistisk signifikans på åtminstone nivån 0,01. Modellen ger kompletterande stöd för att graden av resultatjustering vore högre när avståndet från ett nollresultat är större i likhet med tidigare studier (Cohen & Malkogianni, 2021; Rikapito, 2024).

Soliditet har en negativ koefficient vilket innebär att onormala periodiseringar minskar när soliditeten stiger. Att variabeln endast visar statistisk signifikans i modell 5 om nivån 0,1 inte godtas, tyder på att det inte finns tillräckligt med stöd för hypotes 3 trots att ett negativt samband uppvisas i likhet med antagandet. Resultat är dock i linje med de slutsatser tidigare forskning kommit fram till där skuldsättningsgraden använts (Cohen & Malkogianni, 2021; Serra Coelho, 2022; Rikapito, 2024). Trots avsaknad av signifikans i detta fall, kan soliditet ses som ett alternativt mått på skulddimensionen av finansiell hållbarhet (Navarro Galera m.fl., 2016; Rodriguez Bolívar m.fl., 2016).

Variabeln effektivitet visar statistisk signifikans på nivån 0,1 i modell 3 och nivån 0,01 i modell 5. I samtliga modeller är dess koefficient positiv och tyder på att graden av onormala periodiseringar ökar när kommunen är mindre effektiv i sin hantering av kostnader. Likt hypotes3 får hypotes 4 inte tillräckligt stöd i panelregressionerna. Sambandandet mellan kommuners effektivitet och resultatjustering är positivt i likhet med hypotesen men den statistiska nivån är otillräcklig. Sambandets riktning överensstämmer dock med Cohen och Malkogiannis (2021) slutsats att högre effektivitet leder till en lägre grad av resultatjustering.

Utav kontrollvariablerna visar variabeln likviditet att graden av resultatjustering ökar när likviditeten ökar då dess samband med den beroende variabeln är positivt. Det är dessutom den enda variabeln med genomgående statistisk signifikans på nivån 0,001 i samtliga modeller. Sambandet överensstämmer med resultatet i Ricapitos (2024) artikel där ett positivt samband uppvisades i spanska provinser. Däremot fann Cohen och Malkogianni (2021) att sambandet var negativt bland grekiska kommuner, ett samband vilket inte observeras bland svenska kommuner i detta fall.

Variabeln kommunstorlek uppvisar en negativ koefficient i samtliga modeller dock inte inom accepterad statistisk signifikans, detta är i likhet med tidigare studier (Cohen & Malkogianni, 2021; Rikapito, 2024; Serra Coelho, 2022). Att dess koefficient är negativ kan tolkas att när kommunen växer i form av totala tillgångar så minskar graden av resultatjustering.

Variabeln för föregående resultat har en negativ koefficient i alla modeller med undantag för modell 3 och är signifikant i modell 5 på nivån 0,1. Koefficientens riktning överensstämmer med Cohen och Malkogiannis (2021) observation men inte med Ricapitos (2024) där ett positivt samband upptäcktes. Dummyvariabeln för lagen om kommunal bokföring och

redovisning, ny lag, visar signifikans på åtminstone nivån 0,05 i modell 4 och 5, i dessa fall är den negativ. Det kan indikera att den nya lagstiftningen har lett till en minskad grad av resultatjustering på kort och lång sikt. Resultatet bör tolkas med försiktighet av två skäl: modell 4 tittar på lång sikt, vilket begränsar antalet observationer, och att modell 5 använder en jämförelsevis annorlunda beräkning.

Ytterligare två varianter av modell 2 återfinns i bilaga D. Den ena modellen använder winsoriserade värden för att säkerställa att extremvärden inte förvridit resultaten i panelregressionerna. Att winsorisera observationer innebär att värden över/under en viss percentil skrivs ned/upp till värdet av gränspercentilen. En halv percentil har winsoriserats i den övre änden av den beroende variabeln. Den andra modellen använder onormala periodiseringar uppskattade på årsbasis. Båda varianterna ger stöd för riktningarna på koefficienterna i tabell 11.

Härnäst presenteras en sammanställning av studiens hypoteser. Hypoteserna, förväntade samband och deras utfall finns summerat i tabell 12. Två av studiens fem hypoteser får stöd.

Tabell 12. *Sammanfattning av utfall och hypoteser.*

Hypotes	Förväntat samband	Utfall
H1: Resultat justeras mot noll		Stöds
H2: Underliggande resultat	+	Stöds
H3: Soliditet	-	Förkastas
H4: Effektivitet	-	Förkastas

5. Slutsatser

Studiens forskningsfrågor är huruvida resultatjustering förekommer bland kommuner samt hur finansiell hållbarhet inom kommuner påverkar graden av resultatjustering. Olika nyckeltal för finansiell hållbarhet har använts för att undersöka om kommuners beteende kring resultatjustering är relaterade till dessa tal. Relevanta nyckeltal har inhämtats från tidigare forskning (exempelvis Cohen & Malkogianni, 2021; Ferreira, 2024; Ricapito, 2024). Public choice teorin har utgjort studiens teoretiska ram till varför resultatjustering utövas bland kommuner.

Studiens resultat stödjer till viss del tidigare forskning. Studiens resultat tyder på att kommuner använder resultatjustering för att rapportera små positiva resultat (Cohen & Malkogianni, 2021; Ferreira, 2024; Ricapito, 2024). Resultaten tyder även att graden av resultatjustering mätt i absoluta tal tycks påverkas av kommunernas finansiella hållbarhet när det ekonomiska resultatet används som en indikator (Navarro Galera m.fl., 2016; Rodríguez Bolívar m.fl., 2016). Vad gäller skulddimensionen av finansiell hållbarhet är resultatet inte lika tydligt.

Studiens resultat tyder på att redovisningsregelverkets utrymme för tolkning i redovisningsfrågor utnyttjas bland kommuner i syfte att redovisa små positiva resultat. De bakomliggande motiven till att justera resultaten förblir obestämt om det så rör möjligheten att bli omvald (Serra Coelho, 2022; Kopańska & Asinski, 2019) eller att uppvisa kompetens (Boyne, 1997). Oavsett motiv till handlandet framstår kommunerna med jämna resultat som både resurseffektiva och kompetenta (Cohen & Malkogianni, 2021; Pilcher & Van Der Zahn, 2010) där en balans mellan verksamhet och kostnader har uppnåtts. Huruvida detta överensstämmer med RKR:s idé om att redovisningen skall förse dess användare med en rättvisande bild av verksamheten är en fråga i sig.

Att det underliggande resultatet påverkar graden av resultatjustering är en av studiens slutsatser. Dess samband med resultatjustering tycks vara u-format. Det vill säga att ju längre det underliggande resultatet är från noll desto högre är nettoeffekten av resultatjustering. Tanken följer att kommuner är ovilliga att rapportera stora överskott/underskott (Cohen & Malkogianni, 2021; Pilcher, 2011). För att skydda sig mot oönskad kritik justeras resultatet med hjälp av redovisningsinformation (Guarini, 2016) mot att vara smått positivt, på så vis framstår politiker och tjänstemän som ekonomiskt kompetenta samtidigt som egenintressen tillgodoses (Boyne, 1997). Public choice teorin stödjer detta med sitt centrala antagande om människors egenintresse (Boyne, 1997) där bland annat politiker agerar i syfte att bli omvalda eller uppnå andra politiska mål (Guarini, 2016; Serra Coelho, 2022; Kopańska & Asinski, 2019).

Måttet soliditet, som avser kommunens långsiktiga betalningsförmåga har en negativ koppling till resultatjustering enligt studiens resultat och utgör en av studiens hypoteser med otillräckligt stöd. Tidigare forskning (Navarro Galera m.fl., 2016; Cohen & Malkogianni, 2021) menar att en låg soliditet och således hög skuldsättning är en indikation på svag

finansiell hållbarhet vilket antas leda till en ökad benägenhet att justera det ekonomiska resultatet. Att studien inte drar liknande slutsatser gentemot tidigare forskning kan bero på det mått som använts. Det är möjligt att måttet soliditet inte fungerar som ett alternativ till skuldsättningsgraden som en indikator för skulddimensionen av finansiell hållbarhet. Alternativet vore att ifrågasätta huruvida tidigare forskning i andra länder är applicerbart på den svenska kontexten där soliditet inklusive pensionsåtaganden är ett accepterat nyckeltal (Donatella m.fl., 2024). Därutöver då måttet soliditet ofta används av externa intressenter menar public choice teorin att politiker söker att framhäva en mer stabil ekonomisk situation än vad som faktiskt föreligger om soliditeten är låg. En resursstark kommun med hög soliditet kan bättre hantera svåra situationer samtidigt då politiker kan peka på en robust ekonomi med kraften att hantera turbulenta perioder.

När det gäller kommuners ekonomiska effektivitet fann studien inte tillräckligt stöd för att detta påverkar graden av resultatjustering. Det var tänkt att kommuner med förhållandevis högre kostnader för tjänster vore mer benägna att justera resultatet för att påverka allmänhetens bild av kommunen, ett resonemang som stöds av tidigare forskning (Cohen & Malkogianni, 2021; Serra Coelho, 2022). Trots att det positiva sambandet mellan effektivitet och resultatjustering inte var statistiskt signifikant så kan det tolkas att kommuner med jämförelsevis högre kostnader ägnar sig åt mer resultatjustering. Högre kostnader är inte nödvändigtvis på grund av inkompetens (Serra Coelho, 2022) eller bristande kontroll över skattemedel, det kan även bero på att kommunen tillhandahåller tjänster av sådan kvalitet att det inte är hållbart på sikt (Donatella, 2012).

Till skillnad från tidigare forskning (Cohen & Malkogianni, 2021; Serra Coelho, 2022) finner studien inte stöd för att en starkare kassalikviditet leder till mindre resultatjustering. Tvärtom tycks en stark kassalikviditet leda till mer resultatjustering. Inledningsvis antogs det att politiker vore mer motiverade att justera resultatet vid låg kassalikviditet (Serra Coelho, 2022). Att studien finner stöd för ett annat samband kan bero på flera skäl. En kommun med låg kassalikviditet kan ha problem även när det gäller andra nyckeltal, oavsett vilket så antas kommunen vara mer utsatt för noggrannare granskningar av dess ekonomi. Det kan kopplas an till det andra axiomat Boyne (1997) talar om, påtryckningar från konkurrensen. Andra politiker, intresseorganisationer och revisorer ökar risken för att bli påkommen, vilket i sin tur kan leda till kostnader vad gäller politikernas förtroende. Utrymmet för att agera

opportunistiskt i egenintresse är således begränsat. Kommuner med stark kassalikviditet kan tillämpa resultatjustering utan att det framkommer. Utövandets av resultatjustering kan användas i syfte att göra finjusteringar med mindre påverkan över lag när ekonomin redan är stabil.

Trots att sambandet mellan ny lagstiftning och resultatjustering inte var statistiskt signifikant är det ändå intressant att lagstiftningen tycks minska graden av resultatjustering. Det kan indikera att redovisningsansvariga i större utsträckning lever upp till Rådet för kommunal redovisnings idé om bland annat transparens och en rättvisande bild i finansiella rapporter (RKR, 2024).

Studien bidrar till forskningen kring resultatjustering inom offentlig sektor på flera sätt. Dels kopplar den samman finansiella nyckeltal, med betydelse inom finansiell hållbarhet, till resultatjustering och pekar på dess relevans. Dels har den påvisat att justering av resultatet mot små överskott sker även bland svenska kommuner i likhet med andra länder (Cohen & Malkogianni, 2021; Ferreira, 2023). Därtill visar studien att kommuners resultaträkning är en användbar informationskälla vad gäller den finansiella hållbarhetens tre dimensioner – intäkter, skulder och tjänster (IFAC, 2013; Navarro Galera m.fl., 2016). Därutöver kan studiens upptäckter vara av betydelse för granskare och beslutsfattare, då studiens slutsatser ger en insikt om hur det ekonomiska resultatet påverkar nettograden av resultatjustering.

5.1. Fortsatt forskning

Den här studien har använt ett aggregerat mått på onormala periodiseringar och ett antal mått på finansiell hållbarhet. Ett första alternativ är att beräkna kommuners onormala periodiseringar enligt en annan formel än Jones (1991) och titta på mer specifika former av periodiseringar. Detta kräver troligtvis att information inhämtas från kommunernas årsredovisningar vilket begränsar tidsperioden som kan studeras men det kan ge en djupare insikt i vilka poster resultatjusteringen sker. Även måtten på finansiell hållbarhet kan bytas ut. Dels kan mer fokus ägnas åt olika typer av skulder och intäkter, ett alternativmått på effektivitet kan ge en bättre förståelse hur det påverkar kommuner.

En kvalitativt inriktad studie kan undersöka hur kommuner uppfattar finansiell hållbarhet och dess relation till resultatjustering. Eftersom den kommunala redovisningen bygger på tolkningar av regelverket tros det finnas nyanser och aspekter som inte kan fångas genom kvantitativa studier.

6. Referenslista

- Baltagi, B. H. (2005). *Econometric analysis of panel data* (3. ed). Wiley.
- Barmark, M., & Djurfeldt, G., (2020). *Statistisk verktygslåda 0: att förstå och förändra världen med siffror*. Studentlitteratur AB.
- Bisogno, M., & Donatella, P. (2021). Earnings management in public-sector organizations: a structured literature review. *Journal of Public Budgeting, Accounting & Financial Management*, 34(6), 1–25. <https://doi.org/10.1108/JPBAFM-03-2021-0035>
- Boyne, G. A. (1997). Public choice theory and local government structure: An evaluation of reorganisation in Scotland and Wales. *Local Government Studies*, 23(3), 56–72. <https://doi.org/10.1080/03003939708433876>
- Bryman, A., & Bell, E. (2017). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*, 3.uppl. Stockholm: Liber
- Buchanan, J. & Tullock, G. (1962). *The Calculus of Consent*, University of Michigan Press, Ann Arbor.
- Buchanan, J. (2009). Politics without romance: a sketch of positive public choice theory and its normative implications. I J. Buchanan & R. Tollison, (Red.), *The Theory of Public Choice – II* (s. 11-22). The University of Michigan Press.
- Burgstahler, D., & Dichev, I. (1997). Earnings management to avoid earnings decreases and losses. *Journal of Accounting & Economics*, 24(1), 99–126. [https://doi.org/10.1016/S0165-4101\(97\)00017-7](https://doi.org/10.1016/S0165-4101(97)00017-7)
- Cabaleiro, R., Buch, E., & Vaamonde, A. (2013). Developing a Method to Assessing the Municipal Financial Health. *American Review of Public Administration*, 43(6), 729–751. <https://doi.org/10.1177/0275074012451523>
- Cohen, S., & Malkogianni, I. (2021). Sustainability measures and earnings management: evidence from Greek municipalities. *Journal of Public Budgeting, Accounting & Financial Management*, 33(4), 365–386. <https://doi.org/10.1108/JPBAFM-10-2020-0171>

- Cohen, S., Bisogno, M., & Malkogianni, I. (2019). Earnings management in local governments: the role of political factors. *Journal of Applied Accounting Research*, 20(3), 331–348. <https://doi.org/10.1108/JAAR-10-2018-0162>
- Dechow, P. M., Sloan, R. G., & Sweeney, A. P. (1995). Detecting Earnings Management. *The Accounting Review*, 70(2), 193–225.
- Djurfeldt, G., Larsson, R., & Stjärnhagen, O. (2018). *Statistisk verktygslåda 1 : samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*, 3.uppl. Studentlitteratur.
- Donatella, P. (2012). *När resultatet blev för bra – Earnings management som en lösning*. Hämtad från: <https://www.natkom.se/PDF/Rapporter/010.pdf>
- Donatella, P. (2016). *Artificiell styrning av resultat – Om ekonomi, politik och tjänstemän*.
- Donatella, P. (2020). Is political competition a driver of financial performance adjustments? An examination of Swedish municipalities. *Public Money & Management*, 40(2), 122–130. <https://doi.org/10.1080/09540962.2019.1667684>
- Donatella, P., Bisogno, M., Cohen, S., & Stalebrink, O. J. (2024). Guest editorial: From walking to running – What’s the next step for earnings management research in public sector organizations? *Journal Of Public Budgeting, Accounting And Financial Management*, 2024, Vol. 36, Iss. 3, Pp. 269-276, 36(3), 269–276.
- Donatella, P., Haraldsson, M., & Tagesson, T. (2019). Do audit firm and audit costs/fees influence earnings management in Swedish municipalities? *International Review of Administrative Sciences*, 85(4), 673–691. <https://doi.org/10.1177/0020852317748730>
- Donatella, P., Petersson, H. och Brorström, B. (2007). ”Bristfälliga budgetdokument: Om mål och riktlinjer för god ekonomisk hushållning”. Göteborg: Kommunforskning i Västsverige, KFi-rapport nr 86.
- Donatella, P., Petersson, H., & Eriksson, O. (2022). *Finansiell analys av kommuner och regioner* (Upplaga 1). Studentlitteratur.

Donatella, P., Runesson, E., & Tagesson, T. (2024). To manage or reserve accruals? Evidence from a balanced-budget requirement reform. *Public Money & Management*, 44(5), 366–375. <https://doi.org/10.1080/09540962.2023.2174447>

EU (European Union) (2016) Fiscal Sustainability Report. Luxembourg: European Union. <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.2765/412671>. Hämtad från: <http://ec.europa.eu>

Ferreira, A. (2023). Mayor re-election and earnings management: evidence from Portuguese municipalities. *Journal of Public Budgeting, Accounting & Financial Management*, 36(3), 296–319. <https://doi.org/10.1108/JPBAFM-01-2023-0005>

Ferreira, A. (2024). Debt as a motivation for earnings management by Portuguese municipalities? *Public Money & Management*, 44(6), 472–483. <https://doi.org/10.1080/09540962.2023.2213849>

Ferreira, A., Carvalho, J., & Pinho, F. (2013). Earnings Management Around Zero: A motivation to local politician signalling competence. *Public Management Review*, 15(5), 657–686. <https://doi.org/10.1080/14719037.2012.707679>

Ferreira, A., Carvalho, J., & Pinho, F. (2020). Political competition as a motivation for earnings management close to zero: the case of Portuguese municipalities. *Journal of Public Budgeting, Accounting & Financial Management*, 32(3), 461–485. <https://doi.org/10.1108/JPBAFM-10-2018-0109>

García-Sánchez, I.-M., Mordan, N., & Cuadrado-Ballesteros, B. (2014). Do electoral cycles affect local financial health? *Policy Studies*, 35(6), 533–556. <https://doi.org/10.1080/01442872.2014.971727>

Gardini, S & Grossi, G (2018) What Is Known and What Should Be Known About Factors Affecting Financial Sustainability in the Public Sector: A literature Review. I M. Pedro Rodriguez Bolivar & M Deseada Lopez Subrires (red) Financial Sustainability and Intergenerational Equity in Local Governments (s.179 - 205) doi: 10.4018/978-1-5225-3713 7.ch008

Gorina, E., Maher, C., & Joffe, M. (2018). Local Fiscal Distress: Measurement and Prediction. *Public Budgeting & Finance*, 38(1), 72–94. <https://doi.org/10.1111/pbaf.12165>

- Guarini, E. (2016). The day after: newly-elected politicians and the use of accounting information. *Public Money & Management*, 36(7), 499–506.
<https://doi.org/10.1080/09540962.2016.1237135>
- Haw, I.-M., Hu, B., Hwang, L.-S., & Wu, W. (2004). Ultimate Ownership, Income Management, and Legal and Extra-Legal Institutions. *Journal of Accounting Research*, 42(2), 423–462. <https://doi.org/10.1111/j.1475-679X.2004.00144.x>
- Healy, P. M., & Wahlen, J. M. (1999). A Review of the Earnings Management Literature and Its Implications for Standard Setting. *Accounting Horizons*, 13(4), 365–383.
<https://doi.org/10.2308/acch.1999.13.4.365>
- Hribar, P., & Collins, D. W. (2002). Errors in Estimating Accruals: Implications for Empirical Research. *Journal of Accounting Research*, 40(1), 105–134. <https://doi.org/10.1111/1475-679X.00041>
- Iacuzzi, S. (2021). An appraisal of financial indicators for local government: a structured literature review. *Journal of Public Budgeting Accounting & Financial Management*, 34(6), 69–94. <https://doi.org/10.1108/jpbafm-04-2021-0064>
- International Federation of Accountants (IFAC). (2012). Reporting on the Long-term Sustainability of a Public Sector Entity's Finances. New York, NY: IFAC.
- International Federation of Accountants (IFAC). (2013). Recommended practice guideline. Reporting on the Long-Term sustainability of an entity's finances. Toronto: IFAC
- Jones, J. J. (1991). Earnings Management During Import Relief Investigations. *Journal of Accounting Research*, 29(2), 193–228. <https://doi.org/10.2307/2491047>
- Kopańska, A., & Asinski, R. (2019). Fiscal and political determinants of local government involvement in public-private partnership (PPP). *Local Government Studies*, 45(6), 957–976.
<https://doi.org/10.1080/03003930.2019.1635016>
- López Subires, M. D., Rodríguez Bolívar, M. P., Rodríguez Bolívar, M. P., & Rodríguez Bolívar, M. P. (2017). Financial Sustainability in Governments. A New Concept and Measure for Meeting New Information Needs. In *Financial Sustainability in Public Administration*

(pp. 3–20). Springer International Publishing AG. https://doi.org/10.1007/978-3-319-57962-7_1

McNichols, M. (2000). “Research design issues in earnings management studies”. *Journal of Accounting and Public Policy*, 19: 313-345.

Mueller, D. C. (1976). Public Choice: A Survey. *Journal of Economic Literature*, 14(2), 395–433.

Navarro Galera, A., Rodríguez Bolívar, M. P., Alcaide Muñoz, L., & López Subires, M. D. (2016). Measuring the financial sustainability and its influential factors in local governments. *Applied Economics*, 48(41), 3961–3975. <https://doi.org/10.1080/00036846.2016.1148260>

Pilcher, R. (2011). Local governmental management of discretionary and specific accruals. *International Journal of Accounting, Auditing and Performance Evaluation*, 7(1–2), 32–60. <https://doi.org/10.1504/IJAPE.2011.037725>

Pilcher, R., & Van Der Zahn, M. (2010). LOCAL GOVERNMENTS, UNEXPECTED DEPRECIATION AND FINANCIAL PERFORMANCE ADJUSTMENT. *Financial Accountability & Management*, 26(3), 299–324. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0408.2010.00503.x>

Ricapito, F. P. (2024). Financial sustainability and earnings manipulation: Evidence from Spanish provincial councils. *Corporate Governance and Organizational Behavior Review*, 8(3), 8–18. <https://doi.org/10.22495/cgobrv8i3p1>

Rodríguez Bolívar, M. P., Navarro Galera, A., Alcaide Muñoz, L., & López Subirés, M. D. (2016). Risk Factors and Drivers of Financial Sustainability in Local Government: An Empirical Study. *Local Government Studies*, 42(1), 29–51. <https://doi.org/10.1080/03003930.2015.1061506>

Ronen, J., & Yaari, V. (2008). *Earnings Management: Emerging Insights in Theory, Practice, and Research* (1. Aufl., Vol. 3). Springer-Verlag. <https://doi.org/10.1007/978-0-387-25771-6>

Rådet för Kommunal redovisning. (2024). *Konceptuellt ramverk_mars 2024*. Hämtad från https://www.rkr.se/wp-content/uploads/2024/06/Konceptuellt-ramverk-_mars-2024.pdf

Serra Coelho, L. (2022). Earnings management in municipal firms: evidence from Portugal. *Journal of Public Budgeting, Accounting & Financial Management*, 34(4), 512–533.
<https://doi.org/10.1108/JPBAFM-02-2022-0026>

SFS 1991:900. *Kommunallag*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/kommunallag-1991900_sfs-1991-900/

SFS 1997:614. *Lag om kommunal redovisning*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1997614-om-kommunal-redovisning_sfs-1997-614/

SFS 2017:725. *Kommunallag*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/kommunallag-2017725_sfs-2017-725/

SFS 2018:597. *Lag om kommunal bokföring och redovisning*.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2018597-om-kommunal-bokforing-och_sfs-2018-597/

SKR. (u.å.). *Flera tuffa år väntar för kommuner och regioner*. Hämtad 2025-01-27 från
<https://skr.se/skr/tjanster/pressrum/nyheter/nyhetsarkiv/flertuffaarvantarforkommunerochregioner.81792.html>

SOU 2001:76. *God ekonomisk hushållning i kommer och landsting*.
<https://www.regeringen.se/contentassets/ffe09b11cd8a436f81c438c84f90f12b/god-ekonomisk-hushallning-i-kommuner-och-landsting/>

SOU 2011:59 *Spara i goda tider: För en stabil kommunal verksamhet*.
<https://www.regeringen.se/contentassets/dfe4c8135fc34b69a5dd6df540e6fc22/spara-i-goda-tider---for-en-stabil-kommunal-verksamhet-hela-dokumentet-sou-201159/>

Stalebrink, O. J. (2007). AN INVESTIGATION OF DISCRETIONARY ACCRUALS AND SURPLUS-DEFICIT MANAGEMENT: EVIDENCE FROM SWEDISH MUNICIPALITIES. *Financial Accountability & Management*, 23(4), 441–458.
<https://doi.org/10.1111/j.1468-0408.2007.00437.x>

Stalebrink, O. J., & Sacco, J. F. (2006). Public sector investment failures: theoretical contributions from new institutional and austrian economic theory. *Journal of Public*

Budgeting, Accounting & Financial Management, 18(3), 351–375.

<https://doi.org/10.1108/JPBAFM-18-03-2006-B005>

Stalebrink, O. J., & Sacco, J. F. (2007). Rationalization of financial statement fraud in government: An Austrian perspective. *Critical Perspectives on Accounting*, 18(4), 489–507.

<https://doi.org/10.1016/j.cpa.2006.01.009>

Torres-Reyna, O. (2007). *Panel Data Analysis Fixed and Random Effects using Stata (v. 6.0)*.

Hämtad 2025-04-23 från <https://www.princeton.edu/~otorres/Panel101.pdf>

Watts, R. L., & Zimmerman, J. L. (1990). Positive Accounting Theory: A Ten Year Perspective. *The Accounting Review*, 65(1), 131–156.

Young, S. (1999). Systematic Measurement Error in the Estimation of Discretionary Accruals: An Evaluation of Alternative Modelling Procedures. *Journal of Business Finance & Accounting*, 26(7–8), 833–862. <https://doi.org/10.1111/1468-5957.00277>

Zimmerman, J. L. (1977). The Municipal Accounting Maze: An Analysis of Political Incentives. *Journal of Accounting Research*, 15(2), 107–144. <https://doi.org/10.2307/2490636>

7. Bilaga

7.1. Bilaga A

Tabell 13. Beskrivande statistik för resultat efter finansiella poster för år t dividerat med totala tillgångar år $t-1$.

År	Antal observationer	Genomsnitt	Standardavvikelse	Kvartil 1	Kvartil 2	Kvartil 3
2001	288	0,006	0,025	-0,006	0,006	0,019
2002	288	0,002	0,027	-0,008	0,005	0,016
2003	288	0,003	0,024	-0,010	0,003	0,014
2004	289	0,003	0,024	-0,007	0,006	0,017
2005	289	0,024	0,021	0,010	0,020	0,035
2006	289	0,033	0,020	0,018	0,030	0,045
2007	289	0,022	0,026	0,008	0,018	0,029
2008	289	0,009	0,023	0,000	0,009	0,020
2009	289	0,021	0,025	0,009	0,019	0,032
2010	289	0,027	0,032	0,014	0,024	0,039
2011	289	0,016	0,020	0,005	0,016	0,026
2012	289	0,022	0,021	0,010	0,020	0,031
2013	289	0,019	0,032	0,010	0,020	0,033
2014	289	0,013	0,034	0,001	0,009	0,021
2015	289	0,022	0,058	0,007	0,017	0,032
2016	289	0,033	0,030	0,015	0,028	0,045
2017	289	0,029	0,067	0,013	0,025	0,038
2018	289	0,009	0,026	0,001	0,011	0,022
2019	289	0,010	0,028	0,000	0,013	0,024
2020	289	0,035	0,026	0,021	0,033	0,048
2021	289	0,050	0,030	0,030	0,046	0,065
2022	289	0,038	0,031	0,021	0,036	0,055
2023	289	0,015	0,026	0,000	0,015	0,029
Total	6644	0,020	0,034	0,005	0,018	0,033

7.2. Bilaga B

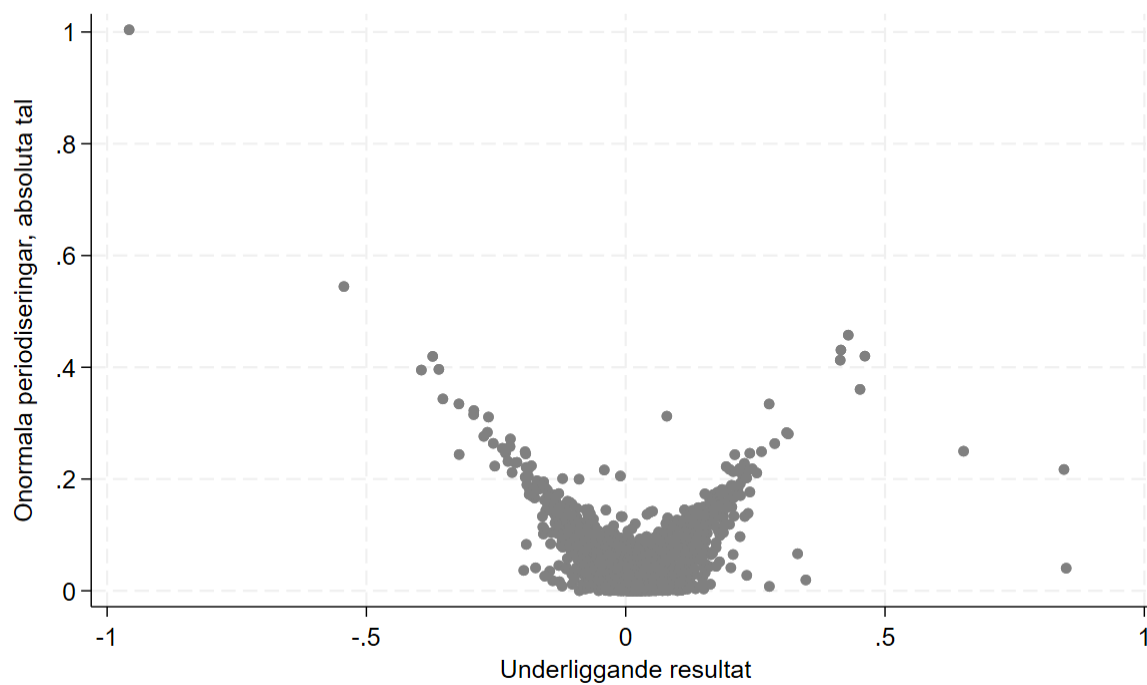
Tabell 14. Beskrivande statistik av underliggande resultat justerat med totala tillgångar år t-1 och onormala periodiseringar i absoluta tal indelat i deciler av årligt underliggande resultat, genomsnittligt underliggande resultat 5 år och genomsnittligt underliggande resultat 10 år samt årligt underliggande resultat i kvadrat.

Underliggande resultat justerat med totala tillgångar år t-1																				
Decil	Underliggande resultat					Underliggande resultat, 5 år					Underliggande resultat, 10 år					Underliggande resultat i kvadrat				
	N	Min	Max	Medel	Std. av	N	Min	Max	Medel	Std. av	N	Min	Max	Medel	Std. av	N	Min	Max	Medel	Std. av
1	665	-0,958	-0,043	-0,087	0,063	550	-0,122	-0,007	-0,020	0,016	405	-0,072	0,001	-0,008	0,010	665	0,000	0,006	0,003	0,002
2	664	-0,043	-0,018	-0,029	0,007	549	-0,007	0,003	-0,001	0,003	405	0,001	0,008	0,005	0,002	664	0,006	0,013	0,010	0,002
3	665	-0,018	-0,003	-0,010	0,004	549	0,003	0,010	0,006	0,002	404	0,008	0,012	0,010	0,001	665	0,013	0,019	0,016	0,002
4	664	-0,003	0,009	0,004	0,003	549	0,010	0,015	0,012	0,001	405	0,012	0,016	0,014	0,001	664	0,019	0,026	0,023	0,002
5	664	0,009	0,020	0,015	0,003	549	0,015	0,020	0,017	0,001	404	0,016	0,019	0,018	0,001	664	0,026	0,034	0,030	0,002
6	665	0,020	0,031	0,025	0,003	549	0,020	0,025	0,022	0,001	405	0,019	0,023	0,021	0,001	665	0,034	0,043	0,038	0,003
7	664	0,031	0,043	0,037	0,004	549	0,025	0,031	0,028	0,002	405	0,023	0,027	0,025	0,001	664	0,043	0,054	0,049	0,003
8	665	0,043	0,059	0,051	0,005	549	0,031	0,038	0,034	0,002	404	0,027	0,032	0,030	0,001	665	0,054	0,069	0,061	0,004
9	664	0,059	0,083	0,070	0,007	549	0,038	0,050	0,043	0,003	405	0,032	0,040	0,036	0,002	664	0,069	0,094	0,080	0,007
10	664	0,083	0,849	0,126	0,066	549	0,050	0,335	0,068	0,027	404	0,040	0,171	0,054	0,020	664	0,094	0,958	0,144	0,077
Total	6 644	-0,958	0,849	0,020	0,062	5 491	-0,122	0,335	0,021	0,025	4 046	-0,072	0,171	0,020	0,018	6 644	0,000	0,958	0,045	0,047

[Onormala periodiseringar]												
Decil	Underliggande resultat			Underliggande resultat, 5 år			Underliggande resultat, 10 år			Underliggande resultat i kvadrat		
	N	Medel	Std. av	N	Medel	Std. av	N	Medel	Std. av	N	Medel	Std. av
1	665	0,088	0,070	550	0,054	0,072	405	0,055	0,077	405	0,055	0,077
2	664	0,039	0,022	549	0,038	0,044	405	0,037	0,038	405	0,037	0,038
3	665	0,025	0,019	549	0,033	0,034	404	0,035	0,036	404	0,035	0,036
4	664	0,017	0,015	549	0,029	0,027	405	0,033	0,034	405	0,033	0,034
5	664	0,015	0,015	549	0,030	0,030	404	0,033	0,034	404	0,033	0,034
6	665	0,016	0,013	549	0,031	0,028	405	0,032	0,032	405	0,032	0,032
7	664	0,020	0,015	549	0,032	0,028	405	0,033	0,030	405	0,033	0,030
8	665	0,027	0,018	549	0,035	0,037	404	0,038	0,038	404	0,038	0,038
9	664	0,039	0,024	549	0,038	0,035	405	0,038	0,043	405	0,038	0,043
10	664	0,082	0,057	549	0,048	0,054	404	0,044	0,048	404	0,044	0,048
Total	6 644	0,037	0,042	5 491	0,037	0,042	4 046	0,038	0,044	4 046	0,038	0,044

7.3. Bilaga C

Figur 5. Spridning av onormala periodiseringar i relation till underliggande resultat.

7.4. Bilaga D

Tabell 15. Panelregression med winsoriserade variabler samt onormala periodiseringar uppskattade på årsbasis.

Variabler	årligt underliggande resultat	
	Winsoriserad	Tvärsnitt
Soliditet	-0,000 (-1,71)	-0,000** (-3,03)
Likviditet	0,000** (2,99)	0,000*** (4,45)
Effektivitet	-0,000 (-0,50)	0,000 (0,41)
Kommunstorlek	-0,013** (-3,04)	0,010 (1,16)
Ny lag	0,001 (0,49)	-0,017** (-2,94)
Föregående resultat	-0,000 (-0,32)	-0,000 (-0,10)
Decil 1	0,057*** (31,60)	0,071*** (21,07)
Decil 2	0,022*** (18,90)	0,018*** (16,24)
Decil 3	0,009*** (9,69)	0,006*** (6,72)
Decil 4	0,002** (2,60)	0,001 (1,40)
Decil 6	0,001 (0,90)	0,000 (0,22)
Decil 7	0,006*** (6,23)	0,003*** (3,36)
Decil 8	0,012*** (12,05)	0,009*** (8,81)
Decil 9	0,022*** (19,09)	0,021*** (16,73)
Decil 10	0,056*** (29,64)	0,067*** (24,78)
Konstant	0,094*** (3,68)	-0,043 (-0,80)
<i>N</i>	6 534	6 601
<i>F</i> -värde	79***	50***
<i>R</i> ²	0,439	0,346
adj. <i>R</i> ²	0,436	0,343

Kommentar: * p-värde <0,05, ** p-värde <0,01, *** p-värde <0,001